T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SPORCULARIN SPORDA MİLLİYETÇİLİĞE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Şevval DAĞGÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Reşat SADIK

DÜZCE, 2021

BEYAN

Hazırlamış olduğum Yüksek Lisans tezininin kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanma aşamasından yazım aşamasına kadar tüm aşamalarda etik kurallara uyulduğu, bütün kaynakları ve bilgileri akademik ve etik hususlara bağlı kalarak elde ettiğimi, tez içerisinde yazılan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynakça listesinde belirttiğimi ve yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

16/06/2021

Şevval DAĞGÜL

TEŞEKKÜR

Danışmanım Doç.Dr. Reşat SADIK'a tez dönemim boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemediği, tezin her aşamasında vaktini ayırdığı ve üst düzey bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendirdiği için sonsuz teşekkür ediyorum.

Ayrıca beni bu yaşıma kadar getirmiş, okutmuş ve ellerini her daim omuzlarımda hissettiğim annem Şükran DAĞGÜL ve babam Avni DAĞGÜL'e, tez yazmaya başladığım günden beri moral ve motivasyonumun düşmesine müsaade etmeyen erkek arkadaşım Serhat DEMİREL' e ve bu süreçte tezimin başına oturmama fırsat tanıyan iş arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Şevval DAĞGÜL

Düzce, 2021

İÇİNDEKİLER

BEYAN i
TEŞEKKÜR ii
KISALTMA VE SİMGELER LİSTESİ v
ŞEKİL VE RESİM LİSTESİ vi
TABLOLAR LİSTESİ vii
ÖZET 1
1.GİRİŞ ve AMAÇ 3
1.1. Araştırmanın amacı 4
1.2. Araştırmanın önemi 5
1.3. Araştırmanın problemi 5
1.4. Sayıltılar 7
1.5. Sınırlılıklar 7
1.6. Tanımlar 7
2. GENEL BİLGİLER 8
2.1. Spor Kavramı 8
2.1.2. Dünyada spor 10
2.1.3. Türklerde spor 12
2.1.3.1. Cumhuriyet öncesi dönem 12
2.1.3.2. Tanzimat dönemi 13
2.1.3.3. Cumhuriyet sonrası dönem 14
2.2. Milliyetçilik Kavramı 15
2.2.1. Milliyetçilik kuramları 17
2.2.1.1. İlkçi yaklaşım 18
2.2.1.2. Modernist yaklaşım 20
2.2.1.3. Etno-sembolcü yaklaşım 22
2.3. Sporda Milliyetçilik 24
2.4. Tutum 32
2.4.1. Tutum kavramının özellikleri 33
2.4.2. Tutum oluşturan ögeler 34
2.4.2.1. Bilişsel öğe 34
2.4.2.2. Duygusal öğe 34
2.4.2.3. Davranışsal öğe 34
3.GEREÇ ve YÖNTEM 36
3.1 Araştırmanın Modeli 36
3.2. Çalışma Grubu 36
3.3. Veri Toplama Yöntemi 37
3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi 37

3.4.1. Geçerlik ve güvenirlik..... 37
3.4.2. Ölçeğin kullanışlılığı 41
3.5. Verilerin Toplanması..... 42
3.6. Verilerin Çözümlenmesi..... 42
4.BULGULAR..... 43
5.TARTIŞMA ve SONUÇ 48
6.ÖNERİLER..... 58
7.KAYNAKLAR 68
8.EKLER……69
9.ÖZGEÇMİŞ 72

KISALTMA VE SİMGELER LİSTESİ

F=Frekans

N= Katılımcı Sayısı

P= Anlamlılık Düzeyi

S.S.= Standart Sapma

$\bar{x}$ = Ortalama

Besyo = Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ŞEKİL VE RESİM LİSTESİ

Şekil 1: Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği Öz Değerler Çizgi Grafiği

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet, Millilik durumu, Bölüm ve Yaş değişkenleri Frekans ve Yüzde Dağılımı

Tablo 2: KMO ve Bartlett's Test Tablosu

Tablo 3: Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Tablo 4: Faktörlerin Açıkladığı Varyans Oranları

Tablo 5: Ölçeğin Faktörlere Göre Cronbach Alpha Değerleri

Tablo 6: Ölçeğin Puan Aralıkları

Tablo 7: Sporcuların Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Tablo 8: Alt Boyutların Cinsiyet Değişkenine Göre Aldıkları T Testi Sonuçları

Tablo 9: Alt Boyutların Milliyetçilik Boyutunun Yaş Değişkenine Göre Aldıkları T Testi Sonuçları

Tablo 10: Menfi Milliyetçilik Boyutunun Bölümlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin 'One Way Anova' Sonuçları

Tablo 11: Coşkulu Milliyetçilik Boyutunun Bölümlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin 'One Way ANOVA' Sonuçları

Tablo 12: Yapıcı Milliyetçilik Boyutunun Bölümlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin 'One Way ANOVA' Sonuçları

Tablo 13: Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeğinden Sporcuların Millilik Durumu Değişkenine Göre Aldıkları T Testi Sonuçları

ÖZET

SPORCULARIN SPORDA MİLLİYETÇİLİĞE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Şevval DAĞGÜL

Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Tez danışmanı Doç. Dr. Reşat SADIK
Haziran 2021, Sayfa 72

Bu çalışma sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada araştırmacı tarafından sporda milliyetçilik tutum ölçeği geliştirilmiş ve sporcu tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Sporda milliyetçilik tutum ölçeği; 9'u menfi milliyetçilik, 7'si coşkulu milliyetçilik, 2'si yapıcı milliyetçilik olmak üzere toplam 18 maddelik 3 boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçek faktörlerinin güvenirlik katsayıları menfi milliyetçilik boyutunda .93, coşkulu milliyetçilik boyutunda .92, yapıcı milliyetçilik boyutunda .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçek güvenirliği ise .94 (Cronbach Alpha) bulunmuştur. Çalışmaya katılan sporcuları 364'ü erkek, 181' kadın olmak üzere toplam 545 kişi oluşturmaktadır. Araştırma grubunu tutum düzeylerine ve demografik özelliklerine bakılarak milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçülmek istenmiştir. Elde edilen veriler normal dağılım gösterdiğinden çalışmada parametrik testlerden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre kişilerin, milliyetçilik tutumlarının orta düzeyde olduğu ve menfi milliyetçilik boyutunda yaş değişkeni, millilik durumu ve okudukları bölümler açısından anlamlı bir düzeyde farklılık gösterdiği ($p<0.5$); diğer değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.5$). Araştırmanın sonucunda alana ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, Milliyetçilik ve Tutum, Spor, Sporda Milliyetçilik, Tutum.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF ATHLETES ATTITUDES TO NATIONALISM IN SPORTS

Şevval DAĞGÜL

Postgraduate The Department of Physical Education and Sports

Advisor Doç. Dr. Reşat SADIK

June 2021, Page 72

This study is conducted to determine the attitudes of sportsman towards nationalism in sports. In this study, the attitude scale of nationalism in sports is developed by the researcher and the attitudes of the sportsman are investigated depending on the variables. The attitude scale of nationalism in sports consists of three dimensions, to illustrate; negative nationalism (nine items), enthusiastic nationalism (seven items), and constructive nationalism (two items) with 18 items in total. The reliability scores of the scale factors are calculated as follows; .93 in negative nationalism dimension, .92 in enthusiastic nationalism dimension, and .71 in the constructive nationalism dimension. The reliability of the scale is found to be coefficient .94 (Cronbach Alpha). 545 people 364 men and 181 women who are currently studying at the faculty of sports sciences participated in the study. The attitude of the participants towards nationalism is investigated depending on the participants' demographic characteristics and attitude level. Parametric tests are used in the study as the obtained data showed a normal distribution. According to the results of the study, it is found that the nationalism attitudes of the people are at a moderate level. As for negative nationalism, there is a significant difference in terms of age, nationality status and department variables ($p<0.5$).However: there is no significant difference in terms of other variables. ($p>0.5$). This study presents various suggestions and implications both to the field and to other researchers.

Key words: Nationalism, Sportsman and nationalism, Sport, Nationalism in sport, Attitude.

1.GİRİŞ ve AMAÇ

Spor, geçmiş çağlardan günümüze kadar birçok farklı aşamadan geçmiştir. Bu aşamalar, fiziksel görünümü, yaşam tarzını, seçkin sınıf rekreasyon alışkanlıklarını, askeri ve halkın savaşa hazırlıklarını iyileştirmeye kadar yönelik adımlar olarak adlandırılabilir. Araştırmalar, 1900'lerde sporun evrimine de dahil edilmiş ve bu yıllarda sosyolojik yapının değişmesi, sporun birde ek olarak ekonomik bir kimlik kazanmasına da olanak sağlamıştır[1].

Spor, sosyal birliği sağlayan ve farklı kültürlerin birbirini daha iyi tanımasını sağlayan bir faktör olmasının yanı sıra, toplumda insanları farklılaştıran farklılıkları göz ardı ederek insanları bir araya getiren evrensel bir olgudur[2].

Spor, evrensel kültürün bir parçasıdır. Dünyadaki farklı dil, din ve ırktan insanları birleştiren önemli bir araçtır. Spor; İnsanlara fiziksel fayda sağlamak, ruh sağlığını olumlu yönde etkilemek, sosyal ve ahlaki değerleri iyileştirmek amacına sahip olmakla birlikte, dünya barışına katkıda bulunmak gibi önemli bir görevi de üstlenmektedir[3].

Spor dünyada ve ülkemizde yıllardan beri süregelen ve gelecekte de hiçbir etkisini kaybetmeyecek olan bir alandır. Spor yaygınlaştıkça ulusların birbirini tanıması daha kolay hale gelmiştir. Sporda kardeşlik adına birçok ortak organizasyonlar yapılmaktadır. Bu organizasyonlarda insanlar iç içe birbirini, uluslarını tanıyarak ve tanıtarak rekabet adı altında yarışmaktadır. Spor, ulusu etkileyerek uluslararası bağı kuvvetlendirme gücüne de sahiptir.

Spor, Dünya'da ve Türkiye'de 21.yy'a kadar kitleleri peşinden sürükleyen, her yıl bir önceki yıldan daha fazla fenomen haline gelen, sürekli gelişerek küresel endüstri haline dönüşen, çağımızın en önemli unsuru haline gelmiştir. Spor, tarihin ve tarihimizin en eski kurumlarından biridir. İçinde yüzlerce branşı barındıran ve ortaya çıkışından itibaren sosyo-kültürel, ekonomik olarak ülkelerin gelişimini sağlayan en önemli faktörlerden biridir[2].

Bu çalışmanın merkezinde spor sosyolojisinin de en önemli unsurlarından biri olan milliyetçilik yer almaktadır. Milliyetçilik sporun her alanında, branşında,

organizasyonlarında karşımıza çıkan, gerek basın ve medya tarafından, gerek insanlar tarafından sıkça dile getirilen bir kavramdır.

Milliyetçiliğin Atatürk'e göre tanımı şöyledir; Milliyetçilik, ilerleme ve gelişme yolundaki uluslararası temaslarda ve ilişkilerde tüm modern uluslarla paralel ve uyum içinde yürürken, toplumun sosyal ve özel niteliklerini ve bağımsızlığa dayanan kimlik haklarını korumaktır[4].

Spor, zamanla insanların boş zaman kavramını değerlendirdiği bir alana dönüşmüştür. Oluşan sosyal ortamalar da insanların sosyalleşmesi, bilgi alışverişi yapması zamanla spor kavramının zeminini daha kalıcı hale getirmiştir. Kalıcı hale gelmesiyle birlikte insanlar bunu ekonomiye dönüştürmüş ve belirli kurallar dahilinde branş olarak zamanla yapılmaya başlanmıştır.

Milliyetçilik kavramı ise Fransız Devrimi sonrası ulusların kuruluşuyla ortaya çıkmış ve günümüzde hala her alanda boy göstermektedir. Avrupa'da başlayan bu süreç ve Osmanlı Dönemi ile hayatımıza girmiş ve günümüzde de hala devam etmektedir. Günlük yaşamımızın bir parçası haline gelen spor, milliyetçiliğin sıkça kullanıldığı bir alan haline dönüşmüştür. Milliyetçilik, sosyal bilimlerde birçok çalışmaya konu olmakta, anlatılmaya, anlaşılmaya çalışılmaktadır[135].

Her alanın içinde görülen milliyetçilik kavramını oldukça esnek ve değişken bir kavramdır. Birçok ulusun ve imparatorluğun parçalanmasıyla birlikte ulus-devlet ilişkisi ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmanın sosyal bilimler alanına doğrudan katkı sunacağı ön görülmektedir. Aynı zamanda spor sosyolojisi ve siyaset sosyolojisi literatürüne katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Sporcuların sporda milliyetçiğe ilişkin tutumlarının incelenmesine yönelik yürütülen bu çalışma ile sporcuların tutumlarını ölçerek spor sosyolojisine katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Dünyada sporun evrenselleşmesi ile birlikte içerisine birtakım değerlerin girmesi kaçınılmaz olmuştur. Ayrıca bu araştırmanın bu konuda yapılacak yeni araştırmalara da temel oluşturması beklenmektedir. Spor ve milliyetçilik ilişkisi bu çalışmada ki en önemli iki unsurdur. Spor sektörü birçok insana ulaşabilen araç

konumundadır. Çalışmada, spor ve milliyetçiliğin ilişkisi, sosyal boyutu, gelişim süreçleri, içinde bulundurduğu şiddeti, birbiriyle olan bağlantıları ele alınmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Gerçekleştirilen bu araştırmanın en önemli özelliklerinden biri; Türkiye'de ve dünyada görülen sporda milliyetçiliğe karşı sporcuların tutumlarını inceleyerek literatüre sağlanabilecek katkıdır. Sporda milliyetçiğe karşı tutumların incelenmesi ve bunların değerlendirilmesine yönelik yapılan bu araştırma, milliyetçiliğe bakış açısını ortaya koymada önemli bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca sporda milliyetçiliğe karşı tutumların incelenmesine ilişkin araştırmaların çok sınırlı sayıda olması bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Yapılan bu araştırmada ortaya konulacak veriler, bu çalışmadan sonra yapılacak olan diğer çalışmalara öncülük edecektir. Bu yönde araştırma yapacak olan araştırmacılara yol göstericisi olacaktır.

Günümüzde insanların fiziksel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal bakımından gelişimini sağlayan toplumların dayanışmasını sağlayan en sağlıklı yollardan biri spordur. Sporun insanların kişisel ve toplumsal kişilikleri üzerinden gelişimi göz önüne alındığında ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Spor bu yönleriyle birçok ortama girilmesine ön ayak olmuştur. Başka ortamlarda farklı insanların bir araya gelerek birbirlerinden etkilenmesi, birbirlerinin gelişimini sağlamasına destek olmuştur. Spor ortamlarında ortaya çıkan kardeşlik, barış, dostluk gibi önemli değerleri günlük yaşantımızda da iç içe olduğumuz değerlerdir. Bu bağlamda milliyetçiliğin sporun içinde kötü bir olgu gibi kullanılması spora ve sporculara bakış açılarının değişmesine sebep olmaktadır.

1.3. Araştırmanın Problemi

'Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ne düzeydedir?' sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Alt Problemler

1) Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ne düzeydedir?
2) Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçeğinden aldıkları puanlar;
    a. Menfi milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?

b. Coşkulu milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
c. Yapıcı milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?

3) Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçeğinden cinsiyet değişkenine göre aldıkları puanlar;
   a. Menfi milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   b. Coşkulu milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   c. Yapıcı milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
4) Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçeğinden okudukları bölümler değişkenine göre aldıkları puanlar;
   a. Menfi milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   b. Coşkulu milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   c. Yapıcı milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
5) Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçeğinden yaş kategorisi değişkenine göre aldıkları puanlar;
   a. Menfi milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   b. Coşkulu milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   c. Yapıcı milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
6) Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçeğinden millilik durumu değişkenine göre aldıkları puanlar;
   a. Menfi milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   b. Coşkulu milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   c. Yapıcı milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
7) Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçeğinden gelir durumu değişkenine göre aldıkları puanlar;
   a. Menfi milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   b. Coşkulu milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?
   c. Yapıcı milliyetçilik boyutunda farklı mıdır?

1.4. Sayıltılar

Araştırma sürecinde aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak;

1- Araştırmada örneklemi oluşturan katılımcıların görüşlerini samimi ve gerçeğe uygun olarak yansıtacakları,
2- Veri toplama yönteminin araştırmanın amacına hizmet edeceği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma; Spor bilimleri fakültesinde milli olan ve milli olmayan sporcularla sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Araştırmada sıkça geçen kavramlar aşağıda verilen anlamlarıyla kullanılmıştır.

Spor: Kimi zaman rekabet, kimi zaman eğlence, kimi zaman öğretici olan bireysel veya takım olarak yapılan, bedensel ve zihinsel etkileşimin bir arada olduğu öğretici uğraşlar bütünü.

Milliyetçilik: Milletini, ülkesini maddi ve manevi açılardan her şeyi en üstte tutma isteği, milletin dil ve ortak tarihi gibi aynı özellikleri taşıyan, kendi milletinin iyiliğini düşünen bir ideolojidir.

Tutum: Olan bir şeyi ele alış biçimine, kişinin karşılaştığı durumlarda sergilediği tavırlara tutum denir. Tutum kendi içinde bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak 3'e ayrılır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Spor Kavramı

Spor, fiziksel ve zihinsel eğitimin yanı sıra özgür durumlarda eğlence sağlayan hareketlerdir. Bu kelime Latince "disportarc" veya "departac" kökeninden gelir ve anlamı aktif halde olma anlamına gelmektedir[5]. “Spor” olarak 19. yüzyıldan günümüze kadar kullanılmaya başlamıştır. TDK’ ye göre spor; bedeni zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü[6].

Spor; kendi kurallarınız, tekniklerinizi, tek başına, gruplar halinde veya takımlar halinde yapılan bedensel ve zihinsel kapasitelerin gelişmesine imkan veren eğitici ve eğlenceli bir meslek olarak görülmektedir. Diğer bir ifadeyle; spor, vücut gücünü artırmak için yapılan iş[7].

Bir yandan kazanırken bir yandan kaybetme gibi duyguları tatmin etmeyi amaçlayan spor branşlar için özel kurallar çerçevesinde düzenlenen rekabetçi fiziksel, bilişsel ve psikolojik aktivitelerdir[8]. Belirli kuralları olan, bireysel veya takımlar halinde yapılabilen ve insan vücuduna fayda sağlayan bir dizi fiziksel aktivitedir[9].

Woods tarafından spor; Uzmanlaşmış araçlar veya yapılar kullanılır, fiziksel beceriler ön planda tutulur, kazanan olma kurallarına göre çerçeve belirlenir ve sporda kurumsal kimlik ile rekabetçi faaliyetler ifade edilir[10].

Spor, insanların zihinsel, duygusal, fiziksel ve sosyal alanlarında sosyallik ve gelişim sağlayan bir sosyal aktivite alanıdır. İnsanların spora yönelmesinin en büyük sebeplerinden biri de fiziksel olarak güzel ve bu durumla yetinmektir. Spor, insanlara hem ruhsal gelişim hem de ruhsal gelişim sağlarken kendine güven duygusu sağlar. Dahası, spor, insanların hayata psikolojik olarak hazırlanmalarına yardımcı olan en etkili aktivite şeklidir. Bu anlamda spor, insanların psikososyal, sosyal ve bireysel dengesine katkıda bulunur[11].

Bireyin doğal ortamını sosyal bir çevreye dönüştürerek edindiği becerileri geliştiren belirli kurallar çerçevesinde, boş zaman etkinliği alanında bireysel veya toplu olarak, boş zaman etkinlikleri alanındaki mesleğiyle, sporla bütünleşerek, araçlı veya araçsız yapılan, toplumsal, ruhsal ve fiziksel yapının geliştirilmesi, rekabetçi dayanışma ve kültürel olgudur[12].

Belli kurallara ve teknik yöntemlere saygı duyan, halkın zevki ve coşkusu gibi gereksinimleri karşılayan, sporcuları ve halkı bütünleştiren bir dizi hedefli faaliyetle ilgilidir[13].

İyileştirme ve güçlendirme gibi insan bilinçaltı arzularını tatmin etmeyi amaçlayan fiziksel ve zihinsel psikolojik faaliyetleri bütünleştiren, rekabete dayalı, eşit şartlar altında ve hakkaniyet anlayışına uygun olarak gerçekleştirilen sosyalleştirme faaliyetleri bütünüdür[14].

Spor, insanlara hem iyi hem de kötü hisler verir. Ait olma, tatmin olma, takım kazandığında mutlu hissetme ya da kaybolmuş gibi üzülme, sevdiğiniz sporcunun haksızlığa uğradığını düşündüğünüzde öfkelenme gibi pek çok duygu, insanların istediği ya da yapamayacağı birçok şeyle sonuçlanır[15].

Bir oyun, eğlence, işten çekilme, boş zaman gibi kavramlardan doğan spor bugün, ekonomi, siyaset, eğitim, uluslararası ilişkiler, propaganda, reklam, ırkçılık, şiddet, turizm, çevre, organizasyonlar olarak tarih sahnesine çıkıyor. Meslek, işbölümü gibi bireysel-toplum ve uluslararası düzeyde kavramlarla doğrudan veya muhtemelen ilişkilendirilen, çok yönlü ve önemli bir etkiye sahip bir sosyal kurum haline gelmiştir. Bu özelliklerinden dolayı spor çağımızda çok yönlü, çok kullanışlı ve çok etkili bir boyut kazanmış ve evrensel hale gelmiştir[16].

Erkal'a göre spor; Kiminin açısından bir yarışma kazanmak, fiziksel, zihinsel ve teknik eforu gözlemleyenler için bir coşku ve arzu hissi. Anatomi, ortopedi, biyomekanik, psikoloji gibi disiplinlerin yardımıyla gelişen ve devam eden bilimsel bir olgudur[17].

Spor, insan topluluklarını ulus yapan kültürel unsurlardan biridir. Spor, sosyal ve kişisel bir olaydır. Türk milletinin sosyal tarihinde şekillenen spor tarihi, çağların akışını, yaşadıkları ortamı ve yarattıkları spor olaylarını etkilemiştir[18].

Keçecioğlu'na göre; Türklerde spor, belki de savaş gücünün etkisi altında doğdu. Savaşların iktidara dayandığı dönemlerde, yaptıkları sporlarla bedenlerini ve zihinlerini savaşa hazırladılar. Çünkü o sırada fiziksel olarak güçlü askerlere ihtiyaç vardı. Türkler hem doğayla mücadelelerinde hem de düşmanla savaşlarında sporun değerini çok iyi anlamıştır[18].

Dever'e göre; spor; boş zaman değerlendirme aracı, çalışma arzusunu pekiştiren bir etkinlik, bireye popüler bir kimlik kazandıran bir meslek, pratik zeka geliştiren, kazanma hırsını artıran bir oyun, sizi çalışmaya zorlayan bir uyarıcı, sporcunun kültüne yükselen kas gücü, saldırı dürtüsünü azaltan, sağlıklı sosyalleşme sağlayan bir güvenlik aracı sosyolojik bir faktör, siyasetle yakından bağlantılı bir alan, halkı uyutan bir afyon, bir ödül bu bir yarışmadır ve sadece bir boş zaman aktivitesidir, eğitici veya eğlenceli bir aktivite değildir Sporcunun ömrünü kapsayan bir süreçtir[19].

2.1.2. Dünyada spor

Sporun tarihi, insanoğlunun doğal koşullarını bilmek ve bunlara uyum sağlamak ve doğaya hakim olmak gibi amaçlardan doğmuştur. Tek korunma yolu olan vücut ve kasların gelişmesiyle başlar. Başlangıçta sporun iyi görünmek, sağlıklı olmak, boş zamanın tadını çıkarmak, eğlenmek ve ticari kazanç elde etmek anlamına gelmediği doğrudur. İnsanlık tarihi ve insani koruma ve güvenlik mücadelesi birlikte başladı. Antik çağlardan bazı görüntüler, sporun da yavaş yavaş ortaya çıktığını gösteriyor. Ancak spor tarihinin başlangıcı olarak anılan görüntülerin çoğu savaşla yakından ilgilidir. Koşmak, zıplamak ve düşmandan kaçmak için tırmanmak gibi kendini koruma içgüdüsüyle ilgili faaliyetler, atletizmin dalları olarak spora yöneldi. İnsanların araca ihtiyaç duymadan direkt olarak başka insanlarla veya hayvanlarla yaptıkları kavgalar ise güreş ve boksun kaynağı sayılır. Sporun gelişmesi medeniyet tarihini de olumlu etkiler. Kayık, kızak, süveter gibi insanın doğaya hakim olmasını sağlayacak yay, kılıç, mızrak, cirit gibi çeşitli aletler yapılmıştır[20].

Spor insanların hayatında her şeyden önce yakalama, zıplama, doğal günlük yaşamın bir parçası olarak, faaliyetler ve ardından boş zaman olarak gerçekleşen kaçma, avlanma vb. bir değerlendirme aracı olarak ve günümüzde meslek olarak eğlence görülmektedir[21].

İnsanın en eski çağlardan beri, onu oyuna iten içgüdüsel eğilimi ortaya koymuştur. Elisee Reclus, L'homme et la Terre(İnsan ve Dünya) adlı yapıtında şöyle yazıyor; 'Oyunlar dediğimiz ve bugün indirmeyi sevdiğimiz şey, beslenmeden spora kadar insan aktivitesinin en eski şeklidir. İnsanlarda pratik yaşam, oyunun verdiği hayali yaşam arasında bir tür ritim olarak şekilleniyor ve bu ikinci yaşam, insan burada daha yoğun boşaldığından daha gerçek görünüyor'[22].

Spor kavramı, ilk çağlarda serbest zaman olarak önümüze çıkmaktaydı. İlk medeniyetlerden günümüze kadar birçok çeşitliliğe ve değişikliğe uğrayarak günümüze spor olarak devam etmektedir. Dünyada spor ilk medeniyetlerde temel ihtiyaçları karşılamak amacıyla doğmuştur. Avlanma, beslenme, korunma ihtiyacı gibi.

Eski uygarlıkların beden eğitimi etkinlikleri, geniş anlamda beden kültürü etkinlikleri; Çağların bir özelliği olan savaşla yakından bağlantılıdır. Var olma ihtiyacını ancak güçlü cesur vatandaşlar tarafından kazanmaya ve diğer medeniyetlere hakim olmaya çalışan bu medeniyetler, tüm eğitim faaliyetlerinde bu amaca yönelmişlerdir[23].

Boş zaman kavramı, ilk uygarlıklardan günümüze kadar aşamalar halinde gerçekleşmiştir. Tüm medeniyetler, insanların yaşamları boyunca yaşadıkları tüm yorgunluk ve sorunlardan uzaklaşmaya çalışmış, böylece boş zaman, ruhsal inançlarıyla şekillenmiştir, kültürlerine uygun yaşayarak ve bu yaşamın gereklerine uygun olarak yaşamıştır. Sonrasında bu ihtiyaç, yaşlılıkta dinlenme, mevsimlik tatillerde ve nihayet günün boş zamanlarının tadını çıkarma şeklinde gelişmiştir[24].

Eğlence amaçlı kullanım modelleri 19. yüzyılda sanayileşme ile Batı Avrupa ve Amerika'da başlamıştır. Bu dönemde boş zamanın önemi gittikçe daha fazla anlaşılmaya başlanmıştır. Çünkü sanayi toplumunun oluşmasıyla birlikte çalışma saatleri disipline edilirken refah seviyesi yükseldi. İnsanlar artık eğlenmek için boş zamana sahipti. Bununla birlikte, gelir ve teknolojinin yarattığı bu ekonomik transfer, birçok çağdaş faaliyetin yeni bireysel ve demokratik boş zaman modelleri oluşturmasına izin verdi. İşten izin, tatil, emeklilik gibi yasal haklar sağlanmıştır. Gençlik döneminde oyun oynamak ve boş zaman geçirmek için gerekli zamanı yaratmak gerekiyordu ve bu dönem kaçınılmazdı[24].

Eski Yunanlılarda M.Ö 300'lerde ok atma, kılıç kullanma, güreş gibi sporlar yapılmaya başlanmıştır. Antikçağda spor denildiği zaman ilk anımsanan M.Ö 776 ve M.S 393

yılları arasında yapılan antik olimpiyatlardır. Modern olimpiyatların kurucusu olan Pierre de Couberin'e göre Antik çağda Olimpiyat Oyunlarını yaratan fikir, bugün kabul edilen fikir değil. Antik çağda sporla ilgili tüm faaliyetler dini bir karaktere sahipti. Dinsel yön, sporcuları ve halkı aykırı tavırlardan kaçınmaya iten, yaptırımları geçerli kılan ve şenliklerin sürekliliğini sağlayan bir nedendi. Her festival bir tanrı veya tanrıça adına düzenlenmiştir. Buna Olimpiyatlarda ilahi bir yemin de eklendi. 19. yüzyılda Rönesans ile başlayan Hümanist Kültür ile Avrupalı, insanı tanıma gayreti içine girmiştir. Bu yolda istenen insan tipini yaratmada sporun büyük gücünü ilk gören ve eyleme geçen İngiltere olmuştur[25].

Toplumların coğrafi konumlarına, geleneklerine ve kültürel kökenlerine göre farklı spor dalları vardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde Amerikan futbolu, Asya'da hokey, Japonya'da judo, Güney Kore'de tekvando ve Türkiye'de güreş baskın ve bu bölgeler için en uygun olanlardır. Bir milletin milli kültür ve folklorunun zenginliği, çeşitli branşlara olan ilgiyi artırmıştır. Örneğin; Futbol, voleybol, basketbol, tenis gibi sporlar uluslararası bir karakter taşırken, güreş sporları, cirit vb. Sporlar ise milli karakterli ve bu millet tarafından benimsenen sporlardır[17].

2.1.3. Türklerde spor

Bu bölümde Türklerde spor dönemlerinden kısaca bahsedilecektir. Türklerde spor dönemlerini üç başlık altında ele alınmıştır. Bunlar;

1) Cumhuriyet öncesi dönem
2) Tanzimat dönemi
3) Cumhuriyet sonrası dönem

2.1.3.1. Cumhuriyet öncesi dönem

Savaşların fiziksel güce dayandığı günlerde, spor etkinliği neredeyse savaşa hazırlık dönemiydi. Genel olarak spor faaliyetleri, savaşa hazırlık dönemi yaratmaktan çok, uluslar arasında kültürel temas olanaklarını artıran, uluslararası krizleri hafifleten ve ulusları birbirine yaklaştıran bir nitelik kazanmıştır[26].

Tarihte sahneye çıktıkları andan bugüne kadar Türklerin oynadıkları tüm sporları tespit etmek çok zor. Ancak belirlenebilecek sporları listelemek isterseniz binicilik sporlarından başlayarak bilinen ve uygulanan 25 tür binicilik sporu vardır[26].

Geleneksel spor oyunları olarak nitelendirilebilecek aktivitelerin Türklerin sosyal hayatında önemli olduğunu söylenebilir. Türk kültüründe en çok bilinen etkinlikler arasında at sırtında cirit, girgen, mangala, aşk oyunları ve güreş sayılabilir[27].

Eski Türklerde ordu ve askerlik önemli bir yere sahipti ve devletin kurulması, sürdürülmesi ve ortaya çıkışı da bu anlayışa dayanıyordu. Bu bağlamda Türk toplumlarının ve Türk devletlerinin temel gücünün ordu ve bir anlamda değerli örgütler olduğu görülmektedir. Özellikle Hunlar ve Göktürk devletinden itibaren bu askeri anlayışa bilgelik karakteri de dahil edilmiş ve sistematik düşünce ve devlet inşası bu yeni olguyla kendini göstermeye başlamıştır[28].

2.1.3.2. Tanzimat dönemi

Türkiye'de spor bir bilim dalı olarak kabul edilmemiş bir beceri olarak görülmüştür. Bu nedenle spor alanında nitelikli uzmanlar yoktu. Osmanlı İmparatorluğu'nda spor sıradan, basit ve rastgele hareketler olarak kabul edildi. Spor, Osmanlı topraklarında yabancılar ve gayrimüslimler arasında yaygındı. Hatta oluşturdukları çeşitli kulüpler aracılığıyla spor organizasyonları bile düzenliyorlar ama Müslümanlar bu faaliyetlere katılmıyordu[29].

Orhan Bey'in spora verdiği önem ve devlet teşkilatına girmesi, kendisini takip eden padişahları da en az kendisi kadar spora önem vermeye sevk etmiştir. Türk spor hareketleri, Orhan Bey'den sonra medreselere, dönemin okullarına ve Enderun okullarına girmesine neden olmuştur. Dünyanın en eski spor organizasyonlarından Kırkpınar'ın güreşleri de Osmanlı döneminde başlamıştır. Osmanlı devleti de ataları gibi savaş eğitimi için beden eğitimi ve sporu uyguluyor ve organize etmiştir. Bu nedenle eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor ders olarak değil, eğitim olarak verilmektedir. Bu kurumlar şöyledir;

1) Askeri eğitim ve öğretim kurumları
2) Saray eğitim ve öğretim kurumları
3) Halk eğitimi veren kurumlardan tekkeler[30].

Tanzimat'ta eğitim ve beden eğitiminde yaşanan köklü değişiklikler bugüne de yansıyor. Modern eğitimin ve sporun ilk yılları genellikle bu döneme denk gelir (1839-1908). Bu dönemde; önce beden eğitimi dersleri müfredata dahil edildi, ilk spor kulüpleri kuruldu,

ilk beden eğitimi öğretmenleri işe alınmış ve eğitilmiş, ilk beden eğitimi kitabı yazılmış ilk kez lig oluşturulup futbol ve birçok spor dalı yapılmış ve ilk kez oynanmıştır[31].

Osmanlı'nın sonlarına doğru yavaş yavaş modern sporlara eğilim başlamış 1839'da Tanzimat'ın ilanı ile askeri ve sivil okullara jimnastik dersi girmiştir. Özellikle yabancı beden eğitimi öğretmenleri ile başlayan bu sürece, asker kökenli Türk öğretmenler de katılmışlardır[31].

Türkiye'de Tanzimat döneminde beden eğitimi dersleri ilk olarak askeri okullarda Galatasaray Sultanisi'nde verilmeye başlanmıştır. 1869 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde; çeşitli okullarda verilecek dersler arasında erkek rüştiyelerinde jimnastik dersi de yer almaya başlanmıştır. Sadrazam Ali Paşa, bu dersi vermek üzere Curel ve Mourox adlı Fransız hocaları getirtmiştir[32].

2.1.3.3. Cumhuriyet sonrası dönem

1.Dünya Savaşı sebebiyle Türkiye, Almanya, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan uluslararası olimpiyat komitesi üyeliğinden çıkartılmıştır. 1922 de TMOK kurulmuş ilk başkanı da Selim Sırrı Tarcan olmuştur. 1924 yılında Türkiye'nin üyeliği tekrar onaylanmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sporla ilgili teşkilatlanma süreci dört merhalede incelenebilir. Bu merhaleler;

1) Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Dönemi (1922-1936): Bu dönemde Türkiye ilk kez uluslararası müsabakalara katılmıştır.
2) Türk Spor Kurumu Dönemi (1936-1938): Bu kurum ilk kurultayda CHP'ye örgütsel olarak bağlanmış ve böylece spor devlet denetimine alınmıştır.
3) Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Dönemi (1938-1945)
4) Gençlik ve Spor Bakanlığı Dönemi (1946)

İsviçre Spor Örgütü'nden Yusuf Ziya Öniş, Ali Sami Yen, Burhan Felek ve Nasuhi Esat Baydar'ın birlikte çevirdiği mektupla Türkiye'de spor örgütlenmesi yolunda ilk önemli adım atılmıştır. Türkiye Eğitim Dernekleri İttifakı'nın faaliyet gösterdiği dönemde, önceki dönemlerde Türk sporuna dahil olmayan atletizm, voleybol, tenis, yelken gibi spor dallarının önemi artmış ve bu sporlara yatırımlar yapılmıştır. Devlet; 1933'te

Alman sporcu Carl Diem'i Türkiye'ye davet edilmiş ve ondan beden eğitimi ve sporun gelişimi hakkında bir rapor istenmiştir[33].

Cumhuriyet tarihinde spor uygulamalarına yönelik eğitim faaliyetleri, Atatürk döneminde üniversitelerde beden eğitimi ve spor bölümlerinin açılmasıyla başlamıştır. Bu bölümler, uzun süre faaliyet gösterdikten sonra 1992 yılında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) olarak revize edilmiştir. Bugün birçok üniversitede BESYO adı altında faaliyet göstermektedir[34]. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu olarak isimlendirilen bu kurumlar başarılı sporcu yetiştiren kişilerin eğitiminde ve müsabık ruhlu gençlerin eğitiminde önemli yer tutmaktadır. Nitekim, Tarcan, sporu; ilerlemek, başarılı olmak isteğinden doğan bir faaliyet olarak tanımlamaktadır. Müsabakaların sporun karakterinde olduğunu, en basit faaliyetlerin bile müsabakaya dönüştüğünde sporlaşacağını söylemiştir[35].

2.2. Milliyetçilik Kavramı

Milliyetçilik kavramı üzerine sosyal bilimler alanında çok sayıda çalışma yapıldığı ve buna rağmen milliyetçilik hem Türkiye'de hem de Batı dünyasında bilimsel bir sorundur. Belli bir milliyetçilik tarihi ve coğrafyadaki nitelikler dikkate alınarak yapılan sınıflandırmalar milliyetçiliğin tanımını zorlaştırır. Milliyetçiliği inceleyen bilim adamlarının hemfikir olduğu tek nokta, milliyetçiliğin doğasıdır[36].

Milliyetçilik, Batı Avrupa'da Sanayi Devriminden sonra bir ideoloji olarak ortaya çıkmıştır. 19. yüzyıldan beri süregelen modernleşme hızlanmış ve ortaya çıkan yeni kolektif ihtiyaçlar neticesinde sosyal ve siyasal alanda öne çıkan ana ideoloji milliyetçilik olmuştur. Kentleşmenin etkisiyle, geleneksel grup aidiyetlerinin ve mevcut bütünleştirici değerlerin kademeli olarak silinmesi, toplumsal bütünleşme krizine yol açmış ve yeni bütünleştirici kimlik ve duyguların önemli bir ihtiyaç olduğu gösterilmiştir[37].

Calhoun, milliyetçiliğin ani bir düşünce olmadığını savunmaktadır. Ona göre milliyetçilik kavramının oluşması için bireyler milletin düşünceleri, ideolojik düşünceler veya anavatanları için siyasi özlemler olması gerektiğini düşünebilirsiniz[38].

Haberma ise Almanya'da oluşan milliyetçiliğin gerçeği temsil etmediğini, düşmanlara karşı zorla verilen mücadeleler sonucunda ortaya çıktığını savunmuştur[39].

Gellner'a göre milliyetçilik, öncelikle siyasi birlik ve ulusal birliğin örtüşmesini sağlayan siyasi bir ilkedir. Milliyetçi duygu ise, bu ilkenin ihlal edilmesinin yarattığı öfke veya bunun gerçekleştirilmesinden duyulan memnuniyetten kaynaklanmaktadır[40].

Milletlerin devletleri ve milliyetçiliği inşa etmediğini, milletçiliğin milletleri oluşturduğunu savunan İngiliz tarihçi Eric Hobsbawm, Milliyetçiliğin bazı durumlarda geçmişte meydana gelen kültürleri milletlere dönüştürdüğünü, bazı durumlarda da kendi içinde milletler yarattığını ve geçmişte meydana gelen kültürleri ortadan kaldırdığını belirtmektedir[41].

Milliyetçilik, milli benlik, milli birlik, milli ahlak, milli ekonomi, uygarlık ahlakı, milli duygu ve insani duygunun birleşmesinden meydana gelmiştir[42]. Milliyetçilik, bir millet olma ve bir millet yaratma bilincidir. Dünya toplumlarının ulusal öncesi sosyal oluşumlardan / yapılardan milliyet aşamasına ulaşma çabalarının hem ürünü hem de ideolojik bir aracıdır. Milli vakıf yeni özellikler kazandıkça milliyetçilik duygusu yeni biçimler aldı, ancak daha kapsamlı bir örgüt onun yerini alamadı. Milliyetçiliğin tarih sahnesinde siyasi bir akım olarak ortaya çıkışı, Avrupa topluluklarının ulus-devlet aşamasına gelmesiyle eş anlamlıdır[43].

Milliyetçilik, bir kişinin ulusuna sadakatinin uluslararası ilkelere veya bireysel çıkarlara bağlı kalmaktan daha önemli olduğu fikridir. Bir siyasi program veya bir dizi bireysel düşünceden ziyade, bu tür programlara ve fikirlere dayanan bir siyasi anlayış biçimidir. Her devlet ve toplumda farklı özellikler kazanabilir. Milliyetçilik, tarih için oldukça yenidir ve ulusların siyasi uzlaşmanın temelinde olduğu varsayımından kaynaklanmaktadır[44].

Milliyetçiliğin bu anlamda üç boyutu vardır. Birincisi, söylem olarak milliyetçilik: yani, dünyanın dört bir yanındaki insanları ulusal ve ulusal kimlik ve belirli türlerde milliyetçi dil ve düşüncenin üretimi bağlamında özlemlerini düşünmeye ve çerçevelemeye yönlendiren bir kültürel anlayış ve belirli ortamlarda ve geleneklerde retoriğin üretilmesidir. İkincisi, bir proje olarak milliyetçilik: yani, ya mevcut bir devlete daha fazla katılarak ya da ulusal özerklik bağımsızlık ve kendi kaderini tayin yoluyla, ya bir kombinasyon ya da tarihsel gelişme yoluyla, ulus olarak algıladıkları toplulukların çıkarlarını geliştirmeye çalışırlar. Üçüncüsü bir değerlendirme biçimi olarak milliyetçilik: yani, bir ulusun üstünlüğünü savunan siyasi ve kültürel ideolojiler

genellikle devlet akımları ve politikalarıyla ilişkilendirilir, ancak bu şart değildir. Bu üçüncü anlamda, ahlaki bir yaptırım statüsü de verilir[38].

Smith, milliyetçiliğin hangi anlamlara gelecek şekilde kullanıldığını şöyle sıralamıştır:

1) Bütün olarak millet ve milli-devletlerin bütün kurulma ve kendini idame ettirme süreci
2) Bir millete ait olma bilinci ve milletin güvenliği ve refahıyla ilgili özlem ve hissiyata sahip olmak
3) Millet ve rolüne ilişkin bir dil ve sembolizm
4) Milletler ve milli irade hakkında bir kültürel doktrin ile milli emellerin ve milli iradenin gerçekleşmesine dair reçeteleri de içeren bir ideoloji
5) Milletin amaçlarına ulaşacak ve milli iradeyi gerçekleştirecek bir toplumsal ve siyasi hareket[45].

Milliyetçiliğin aktif bir siyasi akım olarak yükselişi toplulukların millileştirilmesi sürecine paraleldir. Ulus-devlet ise meşruiyetini milletten alır. Ulus kavramı da milliyetçilik tarafından belirlenir. Avrupa'da ulus devlet Kapitalizmle birlikte pratiklerine paralel olarak gelişme sürecine girmiş bir olgudur. Kısacası, ulus-devlet karakter olarak modern bir fenomendir ve yeni bir politikadır[46].

Fransız Devrimi'nin yükselişiyle birlikte Fransa'da milliyetçilik fikri ortaya çıkmıştır. 1800'lü yıllarda İmparator Napolyon, milliyetçilik açısından Fransa ve Avrupa'yı etkilemiştir. Avrupa'nın birçok ülkesine savaş ilan eden Napolyon, savaştığı ülkelerin vatandaşları arasında milliyetçilik fikrini yaymış, bulundukları ülkelere isyan etmelerine izin verdi ve bu kişilere özgürlük getirmiştir[47].

Milliyetçilik fikri, 1789 Fransız Devrimi ile dünyayı etkiledi. Fransız Devrimi'nin ardından milliyetçi hareketle birlikte, devrimin getirdiği özgürlük, eşitlik, kardeşlik, cumhuriyet ve laiklik gibi kavramlar Avrupa'ya yayılmıştır. XIX. Yüzyılın kaderi, milli devlet ve milliyetçi ideolojiler tarafından belirlenmiştir[44].

2.2.1. Milliyetçilik kuramları

Milletlerin ve milliyetçiliğin ne demek olduğu, ne zaman ortaya çıktığı, nelerden etkilendiği ya da neleri etkilediği gibi sorulara yanıt arayan kuramlar ortaya çıkmıştır. Bunlar üç kategoride ele alınılabilir. Sırasıyla İlkçi yaklaşım, Modernist yaklaşım ve Etno-sembolcü olarak ayrılmışlardır.

Tüm bu terimler, farklı milliyetçilik teorilerini ortak özelliklerine göre sınıflandırmak ve değerlendirilmesini kolaylaştırmak için tasarlanmış araçlardan oluşur. Modernistleri birleştirdiğine inanılan ortak özellik, milliyetçiliği modernleşme süreçlerinden ve dolayısıyla yakın tarihten bir "armağan" olarak görmeleridir; etnosembolistleri birleştiren ulusların etnik kökenlerine verilen önem; İlkçileri birleştirmek, ulusları doğal yapılar olarak görmek[48].

Temelde milliyetçilik teorilerini Temel Yaklaşım ve Tarihselci Yaklaşıma göre açıklamaya çalışılır. Etnik yapı temelinde milliyetçilik, esas yaklaşımda halkın yapısının doğasında var olan bir nitelik olarak tanımlanırken, tarihselci yaklaşımda ekonomik, siyasi yapılara, kültürel yapılara ve tarihsel süreçte dini temelde açıklamaya çalışır[49].

Milliyetçilik tartışmaları üç soru üzerine şekillenmiştir. Milliyetçilik kuramlarının öncelikli amaçları da bu sorulara yanıt aramaktadır. Sorular şu şekildedir;

1) Millet ve Milliyetçilik nedir?
2) Milliyetçilik türleri nelerdir?
3) Milletler ve milliyetçilik ne zaman doğmuştur?[50].

2.2.1.1. İlkçi yaklaşım

İlkçilik yaklaşımı kuram olmaktan daha çok, bir bakış açısı olarak nitelendirilmektedir. Bu yaklaşımda millet “doğal” olarak görülmektedir. İlkçilik kuramı kurucularına göre sabit olan ve değişmez olarak görülen milletler; eski çağlardan bu yana varlığını sürdüren yapılardır. Herder’in ve Romantizmin bu yaklaşımda oldukça etkisi olmuştur. İlkçiler milletin tarihin belli dönemlerinde, belli şartlar altında ortaya çıkmamış olduğunu, eski çağlarda da milletlerin, milletlerin altın çağları ve kahramanlarının mevcut olduğunu savunmaktadırlar. Milletlerin esasında dil ve kültürleriyle ortaya çıktıklarını savunan Herder, onların hayatında yer alan geleneklerin, mitlerin ve inançların önemi üzerinde durmaktadır[51].

İlkçi yaklaşım için İngilizce primordialism karşılığı kullanılmakta. Bu kelime İngilizcede iki anlama geliyor. Bunlardan ilki ‘başlangıçtan beri var olan’, diğeri ise ‘ilk yaratılan ya da geliştirilen’. Bu kelimeyi ilk defa kullanan İngiliz tarihçi Edward Shils olduğu düşünülüyor. Shils terimi, ilk olarak 1957 tarihli ünlü makalesinde, aile içi ilişkilerden bahsederken kullanır ve aile üyeleri arasındaki bağlılığın birbirleriyle sürekli iletişim halinde olmalarından olmadığını ve kan bağına yüklenen

sorumluluklardan kaynaklandığını ileri sürer. Shils'e göre bu bağ, 'ilk olma' niteliği taşır, yani her şeyden önce yaratılmış dolayısıyla hep varmış gibi algılanır[48].

İlkçi yaklaşıma dayalı milliyetçilik kavramlarını, etnik gruplarla ilgili olan çalışmalardan ayrı bir konu gibi ele almak mümkün değildir. Yaklaşım ilk olarak, etnik kimliği ve bu kimliği oluşturan bağların niteliğini inceleyen çalışmalarda çeşitlenir. 'İlkçilik' benzer yaklaşımları nitelemek için kullanılan genel bir terim. Yani tamamıyla türdeş bir kategoriyi belirlemiyor. Nitekim ilkçi açıklamaları benimseyen araştırmacılar içinde üç ayrı bakış açısı ayırt edilebilir. Bunlara daha sistematik bir sunuş için 'doğalcı', 'biyolojik' ve 'kültürel' adlarını verebiliriz[52].

İlkçi kuram, kendi içinde üç farklı bakış açısı barındırmaktadır. Bunlardan ilki, ilkçiliğin en aşırı versiyonu olarak anılabilecek olan 'doğalcılıktır'. İlkçi yaklaşımın bir diğer yorumu olarak Edward Shils ve Clifford Geertz'in kurucusu olduğu 'kültürel yaklaşım' gösterilebilir. Son olarak biyolojik kökenlerin ön planda olduğu Pierre Van Den Berghe'nin kurucusu olduğu sosyo-biyolojik yaklaşımdan bahsedilmesi mümkündür[53].

İlkçi yaklaşımı benimseyenlerin arasında üç farklı bakış açısı mevcuttur. Doğalcı adı verilen ve artık günümüzde çok benimsenmeyen ilk yaklaşıma göre, etnik kimlik, 'konuşma yeteneği, koku alma, görme duyuları ya da cinsiyet kadar doğal bir parçamızdır'. İkinci yaklaşım, biyolojik olarak adlandırmaktadır ve 'üreme(çoğalma)'yı esas almaktadır. Buna göre, üreme eyleminde insanlar içgüdüsel olarak hısım/akraba olanı seçerler. Kan bağı ve akrabalık başarılı üreme ve çoğalma hedefine yönelik bu mekanizma sayesinde önem kazanmaktadır. Üçüncü yaklaşım ise kültürel ilkçiliktir ve esas olarak inancı: din, dil, ortak geçmiş gibi öğelere duyulan inancı ön plana çıkarır[48].

İlkçiliğin bu süregelen, değişmez kimlik algısı birçok yönüyle eleştiriye açık bir haldedir. İnsana ait pek çok unsurun din, dil, kan bağı olduğu kabul edilebilir olsa da, tüm sosyal ve politik gelişmelerden bağımsız 'doğal' ve 'asli' niteliklere sahip bir kimlik algısı kabul edilebilir olması pek mümkün değildir. Çünkü sosyal ilişkiler esasında yapılan kimlik zamandan ve mekandan bağımsız bir 'öz'e değil, tedricen değişen ve yeniden yapılanan olma özelliğiyle insanın asli yüklemlerinden birine karşılık gelmektedir[54].

2.2.1.2. Modernist yaklaşım

Milliyetçiliği modernleşme süreçleriyle birlikte ele alan veya onların bir ürünü olarak gören milliyetçilik yaklaşımı 'modernist' olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımı benimseyenlerin ortak düşünceleri ise milletler ve milliyetçiliğin modern çağa özgü yapılar oldukları fikri oluşturmaktadır. Bu tanımlamaya göre milliyetçilik modernleşmenin temel parametreleri olan endüstrileşme, merkezileşmiş devlet yapılarının oluşumu, kentleşme ve laikleşme süreçleriyle birlikte düşünülerek değerlendirilmelidir[55].

Modernist milliyetçi yaklaşımlar genel olarak milliyetçiliğinin modern dönemde siyasetin bir aracı olduğunu kabul etmektedirler. Bu yüzden modernist yaklaşımlara araçsalcı yaklaşımlar da denilmektedir. Araçsalcı yaklaşım, insanların her zaman çeşitli gruplar dahilinde çalıştıklarına ve yaşadıklarına inanmaktadır. Bu yüzden insanlar çok çeşitli kimliklere sahip olabilmektedirler ve sürekli olarak bu kimliklere girerler ve çıkarlar. Dolayısıyla da yaygın ve kapsayıcı olmayan kimlikler durumsaldırlar ve kolektif değil bireyseldirler[56].

Modernist bakış açısının hangi çalışmalarla gündeme geldiğini belirlemek kolay olmasa da, Karl Deutsch'un 1953 yılında yayımlanan Nationalsm and Social Communication'ı Elie Kedourie'nin 1960 tarihli Nationalism'i literatürdeki değişimin ilk habercileri olarak ele alıp görebiliriz. Bu tarihten itibaren modernist bakış açısı milliyetçilik üzerine çalışan araştırmacıların en fazla rağbet ettiği kuramsal çerçeve haline gelmiştir[48].

Bu konuya dikkati çeken diğer bir modernist teorisyenlerden biri de Karl Deutsch da, Gellner gibi, çözümlemelerini feodal toplumdan endüstriyel evreye geçiş üzerinde yoğunlaştırmıştır. Fakat Deutsch, topluluğun bütünleşmesini kendiliğinden sağlamaya izin veren bağlara Gellner'dan daha çok dikkat çeker. Ona göre, endüstrileşme, homojen bir iletişim ortamının inşa edilmesini dayatarak, toplumun tüm üretim normları, ölçüler sayma birimleri, değerlendirme skalaları vb. birleştirilmesiyle sonuçlanmaktadır. Bu bağlamda Deutsch niceliksel değerlendirme ölçütlerini devreye sokar. Örneğin, en az beş yıl boyunca eğitim görmüş kişi sayısı; şehirleşme oranı; genel vergilere tabi kişi sayısı; gazete okurları sayısı vb. gibi değerler, kimlik değişimlerini betimleyen mekanizmaların ürünüdür[57].

Modernizm çeşitli formlarda görünür: sosyo-kültürel, ekonomik, siyasal, ideolojik ve inşacı sınıflandırmalar olarak karşımıza çıkar. Tüm modernist yaklaşımlar aşağıda bahsedilen genele dayanırlar:

1) Milliyetçilik 18.yüzyılda ortaya çıkmıştır. Modern bir ideoloji ve harekettir.
2) Aynı şekilde bir sosyal yapı ve kültürel sistem olarak millet de hem özgün hem yenidir.
3) Belirtileri 1648'deki Westphalia anlaşmasına kadar uzanmasına rağmen 19.yüzyıldan bu yana milli devletler hem özgün hem yenidir.
4) Millet, milliyetçilik ve milli devletler düzeni, kapitalizm, bürokrasi, endüstriyalizm, şehirleşme, seküralizm gibi modern şartların ürünüdür. Bu, onları modern öncesi çağlardaki tüm inanç ve toplum biçimlerinden niteliksel olarak ayırır[58].

Modernist yaklaşımı benimseyen çalışmaların ortak paydasını milletler ve milliyetçiliğin modern çağa (son birkaç yüzyıla) ait yapılar olduğu görüşü vardır. Bu görüşe göre milletler ve milliyetçilik kapitalizm, sanayileşme, merkezi devletlerin kurulması, kentleşme, laikleşme gibi modern süreçlerle birlikte ya da onların ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımlar içerisinde ilk ele alacağımız Hayali Cemaatler kuramı ile Anderson'dur[59].

16. yüzyıla kadar egemen olan bu iki sistem gerilemeye başlamıştır. Anderson daha çok bu sistemlerden ilki olan dinin düşüşüne odaklanmıştır. Dini cemaatlerin önemini kaybetmesinin birkaç nedeni vardır. Bunlardan biri için keşifleri söylemek doğru olur. Çünkü yurtdışındaki keşifler ufkunu genişletti ve farklı yaşam tarzlarının varlığından haberdar olmasını sağlamıştır. Diğeri için Latince önemini yitirdi diyebiliriz. Latince kısa sayılabilecek bir sürede kozmopolit bir dünya görüşüne sahip olan Avrupa entelijensiyasının dili olmaktan çıkmış, bunun sonucunda yerel dillerde daha çok kitap üretilmeye başlanmıştır. Anderson modern öncesinin büyük dinlerinin hayali cemaatinin en önemli dayanağı olarak kutsal dili gösterir. Kutsal dilin matbaa ile çözülmesi bu cemaatlerin çözülüşü ile eş anlamlıdır[59].

Hobsbawn modernist yaklaşımı şu şekilde açıklamaya çalışır: Milliyetçilik, önceden var olan kültürleri alır ve uluslara dönüştürür. Bazen ulusları icat eder, bazen de mevcut kültürleri tamamen yok eder, bu bir gerçek. Kısacası, analitik olarak milliyetçilik milletlerden önce gelir. Milletler devletler ve milliyetçilikler yaratmaz, tam tersi

doğrudur. Milliyetçilik uluslardan önce gelir; bu nedenle milliyetçilik yukarıdan aşağıya bir "ulus inşa etme" sürecidir[41].

Bir diğer modernist kuramcı olarak Gellner de Hobsbawm'a yakın görüşler öne sürer. Özellikle ulusun modern bir yapı olduğu ve homojen bir ulus ihtiyacının milli devlet milliyetçiliği için kaçınılmaz olduğu fikrine rastlamak mümkündür. Başka bir deyişle, ulusun milliyetçiliğin kendisi tarafından inşa edildiğini savunuyor. Bu düşüncesini "yüksek kültürler" kavramına dayandırıyor. Ulusu modern bir fenomen olarak gören yaklaşımların çoğunda olduğu gibi, bu gerekçelendirmeyi mümkün kılan şey, milletin sanayileşme, modernleşme ve kapitalizasyon süreçleriyle ilgilidir[41].

2.2.1.3. Etno-sembolcü yaklaşım

Milliyetçilik kuramlarının üçüncü grubunu ise, ilkçiler ile modernistler arasında, orta yerde duran bir yaklaşım olan ve en önemli temsilcisinin Smith olduğu "Etno-sembolcü" yaklaşım oluşturmaktadır. Smith milletin modern bir olgu olduğunu ve bir ideoloji olarak ancak 19. yüzyıl sonrasında ortaya çıktığını savunmaktadır[60].

Etno-Sembolcü yaklaşımın en önemli düşünürü Anthony Smith, milliyetçiliğin ortaya çıkışının doğrudan Fransız Devrimi'ne bağlanmasının abartılı olduğunu düşünmektedir. Smith hem ilkçilerin hem de modernistlerin aşırı fikirlerinin gerçekçi analizler yapmaya engel teşkil edeceğini savunmaktadır. Ona göre modernistlerin ileri sürdüğü gibi "modern devlet" "modern millet" ya da "modern milliyetçilik" 18. yüzyılda ortaya çıkmaya başlamış olsa da bunlar modern öncesi dönemde mevcut olan kavramlar arasındalardır. Etnisite teriminin önemini vurgulayan Smith etnisite ve millet kavramlarının ilişkisini açıklamaya çalışmaktadır. Buna göre etniklik olgusu, millet oluşumu için ön koşuldur ve etnisite millî kimliği doğurmaktadır. Milliyetçilikse etnik kimliklerin siyasî yaşamdaki varlığını sağlamak için bir araçtır ve ulus inşa sürecinde rol oynamaktadır. Yani Smith, hem ilkçilerin özcü-etnik yaklaşımlarını hem de modernistlerin modern döneme atfettikleri kavramları kabul ederek bunları sentezleme yoluna gitmiş ama aynı zamanda her iki kuramın birçok tavırlarını da eleştirir[54].

Etno-sembolcü yaklaşım modernislerin 20-25 yıl boyunca süre gelen hegemonyasına bir tepki olarak doğmuştur ve temel düşüncelerini modernizm eleştirisinden yola çıkarak geliştirmiştir[48].

Etno-sembolcüler, ilkçiler ya da modernistere oranla daha türdeş bir kategori oluştururlar. Milliyetçilik analizleri çok benzer. Vurguladıkları faktörler ve öne sürdükleri argümanlar temelde aynıdır. Sonuç olarak, ulusların gelişme süreci uzun bir süre boyunca düşünülmelidir, çünkü modern ulusların doğuşunu etnik kökenleri dikkate alınmadan açıklamak mümkün değildir. Etno-sembolcüler, milliyetçiliğin modern çağın ürünü olduğunu kabul ederek ilkçilerden ayrılmaktadırlar. Öte yandan milliyetçiliği kapitalizm, endüstrileşme gibi modern süreçlerle açıklayan kuramlarla da yetinilmemesi gerektiğini öne sürerler çünkü bu tür yaklaşımlar etnik bağlılıkların kalıcılığını göz ardı etmektedir[48].

Etno-sembolcü yaklaşıma göre etnik sınırlandırmalar herhangi bir topluluğun/toplumun kültürel formasyonu değişime uğradığında dahi kalıcı bir kimlik olarak çıkmaktadır. Çünkü kültürel formasyonda yaratılan semboller veya mitler nihai durumda etnik sınırların devamlılığını sağlama noktasında işlevsel bir bütünlük sergileyecektir. Sosyolojik manada Mead'in ifade ettiği "ben" ve "beni" kategorisi ile paralellik sergileyebilen bu durum, "ben" olarak gelişen bireysel kimliğin, yaratıcı evren olarak kategorize edilebilecek olan "beni" ile bütünleştirildiği boyut olarak kültürel kimlik dolayımında grup kimliği formalleştirerek etnik kimliklerin de benzer yapılaşmalar sergilediği duruma kaynaklık edebilecektir. Topluluk kimliği, bu durumda, etnik kimliğin kodifikasyonlarını sağlayarak, ben ve diğeri arasındaki ontolojik farklılaşmanın olası yönlerini şekillendirir. Bu sayede, kültürel doku ile rabıtalı olarak şekillenen bu sınır, mesafenin etnik kimlik bağlamında diğerinden ayrımlaşmayı ve sabit hale dönüştürmeyi gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla etno-sembolcü yaklaşıma göre etnisiteler ve uluslar eşzamanlı olarak birbiri ile bağlantılıdır[61].

Etno-sembolcüler, argümanlarını çoğunlukla modernist eleştiri üzerinden yapan ve bunun üzerine oturtmuş bir kuram olarak literatüre girmiştir. Terimden de anlaşılacağı gibi etnisite vurgusunu ön planda tutan etno-sembolcüler, milletlerin oluşumunu anlamanın köklü bir tarihsel etnik haita yoluyla mümkün olduğunu iddia etmektedirler. İlkçiler gibi katı ve değişmeden gelen öz kimlik mantığını savunmazlar ancak modernistlerin milleti oluşturan milliyetçilik anlayışını da reddederler. Etno-

sembolcülere göre, tüm değişimlere rağmen modern ulus fikri pek çok bakımdan etnisite ile birbirine benzemektedir. Primordialist yaklaşım ile modernist yaklaşım arasında bir yerde duran etno-sembolist yaklaşım, Smith'in ifadeleriyle üç açıdan; milliyetçiliğin oldukça geniş bir insan kitlesi tarafından nasıl desteklendiği, hangi hakların bir millet oluşturabileceği ve milletlerin oluşmasında etkili olan yapıları çözümlemek açılarından faydalı olmaktadır[62].

Üçüncü grup etno-sembolcülerde olanlar ise etnisiteden yola çıkmaktadırlar. Onlara göre, her ne kadar antik çağın bazı etnik grupları ve modern zamanların milletleri benzerlik ve süreklilik ilişkisini belirlemek mümkün olsa da, bu benzerlikler ve bağlantılar ortaya çıkmak için yeterli değildir. Bu benzerlik ve bağlantıları ortaya çıkaracak koşullar karşılanmalıdır[63].

2.3. Sporda Milliyetçilik

Sanayi Devrimi'nden sonra ortaya çıkan ve hala günümüzde de varlığını sürdüren milliyetçilik, spor alanında da sıkça karşılaşılan durumlardandır. Sosyal bilimlerin en önemli konularından biri olan milliyetçilik sporun içinde gerek olimpiyatlarda gerek şampiyonalarda gerek medyada sürekli gündem olabilecek niteliktedir. Irkçı söylemler toplumsal alanda kendine yer bulduğu gibi medyada da kendine yer bulmaktadır.

Spor tarih boyunca birçok medeniyetin vazgeçilmez mesleklerinden biri olmuştur. Mevcut mesleği aktif olarak icra eden sporcular, mesleği takip eden taraftarlar ve gelirinde sermaye olan kişiler sporun en önemli bileşenleridir. Her iki spor seyircisi de yarışmalarda takım veya sporcu olmadan hem bireysel hem de takım olarak oynayamazlar. Seyir şansının engellendiğini düşünerek içselleştirilmiş duygulara sahip taraftar, sporcunuzun veya takımınızın haksızlığı veya yenilgisi durumunda kızgın, saldırgan ve şiddetli olabilir[64].

Spor, farklı kültürden insanların karşı karşıya gelmesinin yanı sıra milli kimliğin inşanın oluşumunda da en önemli sembollerden biridir. Dünyanın her yerinde farklı milliyetçilik türlerinin bir araya gelmesini sağlayan spor, milliyetçi bir şekilde 'biz ve onlar' ayrımının görünümüyle ortaya çıkar. Spordaki milli maçlar veya kulüplerin farklı ülke takımlarıyla yaptığı müsabakalar, milliyetçiliğin önemli ölçüde dışa vurmasına olanak sağlar.

Teoride dostluk ve barış olan spor; Günümüzde büyük kitleler tarafından takip edilen popüler kültürün bir ürünü olarak, ulusal ve uluslararası ortamlarda nefret söyleminin yayılmasına temel oluşturmaktadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de en popüler spor olan futbol, taraftarların veya milliyetçi kimliklerin medya aracılığıyla olumsuz mesajlar ilettiği ortamlar haline gelmektedir[65].

Sosyal olaylarda saldırganlık ve şiddet çoğunlukla birbirini önceden tanıyan kişiler veya gruplar arasında olabilir. Bireyler, bir grubun parçası olabilmek için yaptıkları davranışlarda bunların bir parçası haline gelebiliyor. Fanatizm anlayışı, oluşturduğu imgelerin şiddet kaynağı olarak görülmesi olarak anlaşılabilir. Fanatizm ve şiddet, sosyal temelli sorunların tezahürü olarak nitelendirilen sosyal bir sorundur[66].

Milliyetçiliğin sık kullanıldığı alanlardan biride spordur. Sporun rekabete dayalı alt yapısı, tarih boyunca insanların birbiriyle olan mücadelelerine şahitlik etmiştir. Uluslararası ilişkilerde sporun kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz yanlarına denk gelinmiştir.

Sporun en çok konuşulduğu alanlardan biri de medyadır. Gerek gazete, gerek televizyon veya dergilerde spor haberlerine sıklıkla yer verilmektedir. Sporun iç içe olduğu milliyetçiliğe de medya üzerinden sıkça rastlanmaktadır. Atılan sloganlar, haber başlıkları gibi medya unsurları kimi zaman propaganda niteliği de taşımaktadır.

Medya, egemen ideolojinin savunuculuğunu yaparken, ötekileştirme pratiklerini de söylemsel olarak kullanır ve iktidar dışında kalan kesimler bu pratikler aracılığı ile çoğunlukla yok sayılır. Milliyetçilik bir söylemsel alan olarak ele alındığında bu söylemsel alanın inşa ve yeniden üretimini gündelik yaşam pratikleri içerisinde aramak gerekir. Dolayısıyla birer gündelik yaşam pratiği olarak medya yayınları da milliyetçilik söyleminin inşası, yeniden üretimi, meşrulaştırılması ve doğallaştırılmasında önemli unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır[67]. Gönenç'e göre; futbol karşılaşmalarında şiddeti veya milliyetçi söylemleri önlemek için sorumluluk yalnızca taraftara ve spor kulüplerine değil; aynı zamanda yayın kuruluşlarına da düşmektedir. Günümüzde, Türk spor basını ya da bir başka değişle futbol basını fanatizmi körükler nitelikte yayınlar bulunmaktadır[68].

Günümüzün en eşitlikçi yapılarından biri olarak kabul edilen spor, evrensel bağlamda bazı sorunları barındıran sosyal bir kurumdur. Bu sorunlar arasında "milliyetçilik ve

ırkçılıktan kaynaklanan ayrımcılık" ve "cinsiyete dayalı ayrımcılık" spordaki en önemli sorunlardan bazılarıdır. Özellikle sömürgeciliğe öncelik veren ülkelerde sporda "milliyetçilik ve ırkçılık" temelli ayrımcılıktan daha net bahsedilebilir; Sporda cinsiyet bağlamında ayrımcılık, dünyadaki hemen hemen her ülkede tipiktir[69].

Uluslararası spor müsabakaları milliyetçiliğin en çok hissedildiği yerlerdir. Organizasyonların yapısı, katılımcı ülkelerin kendi kendini kanıtlama ortamı olarak kullanmalarına uygun olacak şekilde oluşturulmuştur. Örneğin Olimpiyat Oyunlarının açılış ve kapanış törenlerinde ülkelerin gerçekleştirdiği geçit törenleri ve sonunda ülkelerin aldıkları toplam madalya sıralamaları, katılımcı devletlerin güç gösterisini teşvik eden taraflar arasında yer alıyor. Tüm evrensel özelliklerine rağmen, gerçekte olimpiyat yayınları, kazananlar için çalınan milli marşlar, dalgalanan bayraklar bağımsız ulusların kültürel farklılıklarını ve siyasi yönlerini pekiştirmek için var. Uluslararası spor müsabakaları ulusal kimliği ve mülkiyeti vurgular. Bu bakımdan spor ulusların birbirine zarar vermeden savaştığı az sayıdaki kamusal alandan biridir[70].

Milliyetçiliğin yaygın olarak yapıldığı alanlardan biri olan spor gerek Dünya kupalarında gerek olimpiyatlarda gerekse Avrupa oyunlarında sıkça rastlanılmaktadır. Bunlara örnek olarak bunlar gösterilebilir;

1998 yılında Fransa'da yapılan Dünya Kupası ön eleme maçında ABD ile İran takımları arasında çatışma çıktı ve bu yarışma iki ülke arasındaki olumsuz siyasi ilişkilerin düzeltilmesinde etkili rol oynamıştır. Halen devam eden ve tarihsel bir geçmişe sahip olan Olimpiyat Oyunları, genellikle ülkeler arasında olumlu gelişmeler sağlamıştır. Ancak spor müsabakalarının düşmanlığı kışkırttığı veya körüklediği unutulmamalıdır. Sporda galibiyet mücadelesine kapılan taraftarlar, bu mücadeleyi oyun alanı dışına çıkarabildiler[71].

Özellikle spor alanı içinde Futbol branşında bu durum daha da vahim hal almıştır. Milliyetçi düşünce yapısına sahip olunduğunu göstermek için ülkeler birçok yol izlemişlerdir. Ülkelerin birbirlerine söyledikleri söylemler medyada manşetlere çıkmıştır. Bu da müsabakalarda gerginliğin artmasına sebep olabilmektedir.

Kırmızı ve beyaz renkleri Türkiye Futbol Federasyonu'nun internet sitesinde mecazi kullanım olarak kullanılmıştır, dolayısıyla Türk bayrağına atıfta bulunulmuştur. Fransa Futbol Federasyonu web sitesinde Türkiye Futbol Federasyonu sayfası kadar yoğun

olmasa da bayrağın renkleri mavi, beyaz ve kırmızı renkler, özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ifadeleri için metafor olarak kullanılmıştır. Federasyonun web sitesinde mavi rengin yoğun kullanımı, Fransız Devrimi'nin özgürlük idealine yapılan vurgu olarak görülebilir. Milliyetçilik çerçevesinde değerlendirilebilecek bu referanslara ek olarak, sayfada milli takımın sembolü olan horozun sembolünden de bahsetmek yerinde olacaktır[72].

Türkiye'de 1930'larda başlayan milliyetçi ve ırkçı konuşmalar bugün futbol sahalarında da sergileniyor. Bunlar sadece taraftarların yaptıklarının genellikle ulus-devlet çatısı altına girdiğinden habersiz yaptıkları ayrımcı davranışlar değil, futbolcuların, antrenörlerin ve hatta zaman zaman hakemlerin ifadelerinde de görülebilen ifadelerdir[73].

Dünyada ve Türkiye'de müsabakalarda kullanılan argo dilin, milliyetçi söylemlerin, tezahüratların kişilerin veya grupların milliyetçilik algısı üzerinde kötü izlenim yaratmaktadır. Atılan sloganlar, söylenen tezahüratlar halkın milleti, dili, kültürü veya yaşadığı bölgeye göre bir yerden sonra şiddet algısına dönüşmektedir. Taraftarların tuttukları takıma veya kişiye karşı destek söylemleri içinde birçok argo veya milliyetçi tezahüratların örneği gözükmektedir.

Koçak, futbolu dünyayı kucaklayan, milyarlarca insanı hem maddi hem de manevi olarak sürükleyen bir din olarak tanımlayarak, futbolun milliyetçilikle iç içe geçmesine dikkat çekiyor. Futbol, kitleleri harekete geçirip şaşkına çevirirken, milliyetçilik de aynı zihinsel üretimin bir parçasıdır. İki olgu arasındaki ilişkiye bu açıdan bakıldığında Koçak, futbolun milliyetçilik açısından bir tür "av sahası" olduğunu savunuyor. Milliyetçiliğe yapılan olumsuz atıflarda, bu olgunun insanları çalkalamanın ve kitlesel bir insana dönüştürmenin en kolay yollarından biri olduğu, futbolun da milliyetçilikte kendine yer bulan önemli spor dallarından biri olduğu ileri sürülmektedir. Aslında stadyumlar gibi modern savaş alanlarını andıran yapılar, milliyetçiliğin ortaya çıkma olasılığı yüksek alanlardan sadece bir tanesidir[74].

Futbolu Birinci Dünya Savaşı milliyetçiliği fenomeni ile ilişkilendirmek o zamandan beri, özellikle uluslararası maçlar vesilesiyle olmuştur. İki dünya savaşı arasındaki bu dönemde futbol daha geniş bir izleyici kitlesine ulaştı. Bu dönem boyunca futbolculardan kulüplere ve ulusal liglere yeşil sahalarda profesyonelleşme hareketleri başlamıştır. Futbolun profesyonelleşerek geliştiği yer Almanya ve İtalya başta olmak

üzere dönemin siyasi atmosferini gözlemlemek milliyetçi hareketlerin Avrupa çapında arttığı görülüyor[75].

'Çak Roma'ya sok komaya' (08.12.1992,Fotomaç), 'Gürültüyü bu adi Fransız çıkarıyor' (05.11.1993,Fotomaç), 'Adi satılmış Fransız hakem üçlüsü'(24.08.1994,Fotomaç), 'İşte Avrupai kesim Cim Bom İspanyol Boğası Mallorca'yı AB standartlarına uygun şekilde şoklayarak kurban etti'(17.03.2000,Zaman), 'Çanakkale'de dedelerimizi geçemeyen İngilizler Kopenhag' da aslanlarımızı geçemedi(18.05.2000,Star), 'Al sana soykırım'(14.03.2001,Star), 'Binlerce şehit verdiğimiz Kore'de Kore'li bir hakem yüzünden Brezilyaya boyun eğdik'(04.06.2002,Takvim) ve saymakla bitmeyecek örneklere baktığımızda bu haberlerin ağırlıklı kitlelere hitap eden futbol dergileri ve magazin basınında yer aldığı gerçektir[76].

Dost canlısı AEK-GS'de; AEK & G.S. tarafından da yayınlanan Live Sport gazetesi manşette maç haberleri çıkarmıştır. Gazete manşet bölümünde "Öldürmek" manşetiyle "Uzanidis'in AEK'si herkesi çılgına çevirdi" alt başlığını kullanmıştır. Galatasaray takımının daha hazırlıklı bir takım olduğuna dikkat çeken gazete, AEK takımının hızlı, dinamik ve konsolide futboluyla dikkat çektiğinin altını çizmiştir[77].

Pek çok ülkede uyuşma politikasının silahı olan futbol, ülkemizde krizle boğuşan toplumda gerilimi ve tepkiyi hafifletmeye hizmet etti. Spor medyası ekonomik kriz sırasında sık sık milliyetçi konuşmalardan yararlanmıştır. Medya futbolu söylemi uluslararası maçları Türk milleti için bir "ölüm kalım meselesi" olarak sundu ve lig maçlarının özel askeri söylemine daha sık atıfta bulunarak uluslararası savaş etkisini güçlendirmiştir. Türk medyasında şiddet ve milliyetçiliği içeren futbol söylemi, Avrupa Kupası maçlarında zirveye ulaşmıştır. Nisan 2000'de Galatasaray ve Leeds United takımları UEFA Kupası maçında karşılaştı. Maç öncesi yaşanan olaylarda bıçaklanarak öldürüldüler. Ertesi gün oynanan karşılaşmada Galatasaray rakibini 2-0 mağlup etmiştir[76].

Şehir, din, millet veya diğer sosyal kategorileri temsil eden spor takımlarına sahip bireyler taraftar olarak oyuncuların ve kulübün performansını belirleyerek, sonucu etkilediklerine inanıyorlar. Bu inançlardan dolayı birçoğu kendilerini kulübün bir parçası olarak görmektedirler[78].

‘Biz Türkler, Avrupalı rakiplerimizi çiçeklerle karşılar, alkışlarla uğurlarız. Ama sizi suratınıza tükürerek gönderiyoruz! Two… two.. İngiltere’ye kadar yolunuz var!’ Gazetenin 1.sayfasında tam sayfayı kaplayan haberde sokakta bir İngiliz taraftarın diz çökmüş bir fotoğrafı ‘sokakta böyle’, altta ise Leeds United’li Harry Kewel’ın(Daha sonra 2008 yılında Galatasayar’ın oyuncusu olmuştur) diz çökmüş fotoğrafı ‘sahada böyle’ ibareleriyle yer almıştır. Taraftarın diz çöktüğü fotoğrafın içinde Leeds’li holiganlara Taksim’de kafasına vura vura vatan toprağını öptürdüler…’ yazısı görülürken, futbolcunun fotoğrafın içinde ise ‘Leeds’li futbolculara Ali Sami Yen’in çimlerinde cenaze namazı kıldırdılar. Hem de two rekat…’ ifadeleri bulunmaktaydı[79].

Küçük Durur'un çalışmasında da değinildiği üzere Türkiye'deki takımların uluslararası arenadaki başarısı söz konusu olduğunda, ideolojik yönelim farklılıklarına rağmen spor medyasındaki milliyetçi söylemlerin de aynı şekilde tekrarlandığını, milliyetçiliğin meşruiyet kazandığını söylüyor. Nitekim, 2002 Dünya Kupası’nda üçüncü olan Türk milli takımının bu başarısı 30 Haziran tarihli gazete sayfalarında çoğunlukla tam sayfa verilen haberlerde; ‘Dünya Türkleri Konuşuyor’ (Hürriyet), ‘Uzakdoğu’da Tarihe Geçtik’ (Cumhuriyet), ‘Üzdük Ama Üzülmedik’ (Zaman), ‘Ayyıldız Bayramı’ (Yeni Şafak), ‘Müthiş Türkler’ (Sabah) başlıklarla yayınlanmış ve ideolojik yelpazenin farklı yerlerinde bulunan bu gazetelerin Türk milliyetçilik söylemi çerçevesinde birleştiği görülmüştür[80].

Sportmenlik yerine sportif, ekonomik ve politik amaçların üstünlüğü, güç ve nüfuz kazanmak için spora ilgi uyandırmıştır. Sportif erdem önemini yitirmiş ve spor sahalarında tam bir ahlaki çöküşe yol açmıştır. Çünkü sporda, sporculardan antrenörlere, kulüp başkanlarından sporu kapsayan her kesime kadar amaç sadece daha fazla para ve ün kazanmaktı ve her türlü milliyetçi davranış görülmeye başlanmıştır. Bu insanları daha hırslı yapmuıştır. Cezasızlığın zırhıyla görmek, kendilerini başkalarına saldırma ve tehdit etme hakkına sahip görmelerine yol açmıştır. Bu konuda medya desteğini arkasına alan spor ve sporcuların hem sahada hem de saha dışında pek çok ahlaksız beyanı bulunmaktadır[81].

27 Nisan - 3 Ekim 1908 tarihleri arasında dördüncü Olimpiyat Oyunlarında tüm yarışmalar İngiltere'nin başkenti Londra'da düzenlendi. İngiliz hakemler tarafından yönetildi. Siyasi tartışma gibi nedenlerle çeşitli hatalar olmuştur. Bu olimpiyatlarda ev

sahibi İngiltere'nin Amerika'ya karşı tavrının altını Olimpik mekanlarda Amerikan bayrağının asılmaması gibi örneklerle gösterilebilir[82].

Meksika Olimpiyatları sırasında, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki siyah-beyaz çatışması şiddetliydi. Siyahlar, beyazların hegemonyasından kurtulmak için zaman zaman çeşitli gösteri ve protestolara katıldı. Olimpiyatlar ayrıca siyahların yayılması için ideal bir yerdir. Bu nedenle ABD'deki siyahi örgütler, Olimpiyatlardan önce ve sonra dünyanın dikkatini çekmek için bir dizi plan yapmıştır. Maçlardan önce çok yönlü ve başarılı Amerikalı sporcuları oyunlara katılmaya yönlendirerek dikkatlerini çekmiştir. Daha sonra ABD'deki siyah-beyaz çatışmasını maçlar boyunca başarılı sporlarıyla protesto etmişlerdir. Amerikalı siyah sporcu Tommy Smith, 200 metrelik yarışta dünya rekoru kırarak Olimpiyat şampiyonu olmuştur. Aynı ırkta üçüncü olan ve kendisi gibi siyah ırkta üçüncü olan John Carlos ile birlikte, kürsüden Amerika Birleşik Devletleri milli marşı çalınca beyazlar ellerini kaldırarak, siyah eldivenlerle hegomanilerini protesto ettiler. Siyahların bu hareketine Amerikalıların tepkisi büyüktü. Protestocu sporcular hemen oyundan çekildi ve Amerika Birleşik Devletleri'ne geri gönderilmişlerdir[83].

1968 Meksika Olimpiyat Oyunlarında çoğu Afrikalıdan oluşan 40 ülke, 1964 olimpiyatlarından ırkçı ve milliyetçi tutumları yüzünden çıkarılan Güney Afrika'nın oyunlara yeniden kabul edilmelerini protesto etmişlerdir. Afrika ülkelerinin Meksika oyunlarından çıkarılmaması halinde kendilerinin yarışmadan ayrılacaklarını belirtmişlerdir. Rusya'da bu protestoya destek vererek Güney Afrika'nın oyunlardan çıkarılmaması halinde kendisinin de katılmayacağını belirtmiştir[84].

1980 Moskova Olimpiyatları, Batı ülkeleri SSBC'nin emperyalist hırsları uğruna özgür ve bağımsız bir ülke olan Afganistan'ı zorla işgalini protesto ederken, Olimpiyat tarihindeki en büyük boykotla karşılaşmıştır. Olimpiyatlardaki oyunlara katılan ülke ve sporcu sayısında şimdiye kadar artış yaşansa da, Moskova Olimpiyatları'na daha önce katıldığı bilinen 147 ülkeden 66'sı bu oyunlara katılmadı. Türkiye katılmayan ülkeler arasındaydı[84].

1952 Helsinki Olimpiyatları Milliyetçi Çin (Tayvan) tarafından boykot edilmiştir çünkü Kızıl Çin de oyunlara davet edilmiştir. Tayvan bu boykotu, inançlarını yaymak ve nedenini küresel bir organizasyon olan Olimpiyat Oyunları aracılığıyla açıklamak için gerçekleştirdi. Dünyaya Kızıl Çin'in yanlış olduğunu söylemek için yapıyordu[84].

Münih Olimpiyatları ayrıca milliyetçiliğin ve ırkçılığın tezahürlerine de tanık olmuştur. 400 metrede ilk iki sırayı alan ABD'li siyah sporcular, ülkelerin milli marşlarını çalarken ve ülkelerinde siyah-beyaz ayrımını protesto ederken olumsuz tavırlarıyla dikkat çekmek istemiştirler. Eylemleri seyirciler tarafından iyi karşılanmamış ve yuhalanmıştırlar. Ayrıca CIO, bu sporcuları ömür boyu uluslararası yarışmalara katılmamaya mahkum etmiştir[83].

Oyunlar devam ederken, olimpiyat köyüne baskın yapan teröristler 2 İsrail uyruklu sporcuyu öldürdükten sonra, kalan sporcuları da 36 saat ellerinde rehin olarak tutmuşlardır. Daha sonra çıkan çatışmalarda 9 İsrailli sporcu, 5 terörist ve 1 polis daha ölmüştür[83].

Berlin Olimpiyatları'nda, Hitler'in Almanya'daki Yahudi sporcuları, özellikle Amerika'daki Yahudi toplulukları tarafından Olimpiyatlara dahil edip etmeyeceği özellikle merak ediliyordu ve Hitler, argümanla kendi aralarında bile kalifiye olabilecek Yahudi sporcuların Dream'e katılmasını engellemiştir. ABD'de Olimpiyat Oyunları'ndan bir yıl önce Hitler'in bu tutumundan rahatsız olan insanlar arasında yapılan anket sonucunda halkın %43'ünün Olimpiyat Oyunlarını "boykot etmesi" gerektiği ortaya çıkmıştır[82].

Geçmişten birçok örnekle spor ve siyaset ilişkisi kurulmuş gibi gözüküyor. 1936 Berlin Oyunları bu ilişkinin en iyi örneklerinden biri olmakla birlikte bu bakımdan en önemli ve çarpıcı olanıdır. Oyunlarda sporla karışık politikalar gözlemlenmektedir. Oyunlar sırasında Nazi ideolojisinin propagandası talep edilmiştir. Milliyetçilik, ırkçılık, cinsiyet vb. temelli ayrımcılık türleri Fair-Play'e tabidirler. Müsabakalarda tüm sporculara eşit fırsatlar sunulmalıdır ve ülkeleri, cinsiyetleri veya ırkları ne olursa olsun yarışmacılara adil davranılması gerektiğini savunurlar[85].

1936 Berlin Olimpiyatı'nın Alman Nazi ideolojisinin propagandasına çevrilmesi gerektiğinden beri, Hitler ve Nazi ideolojisinin üyeleri kendi ülkelerinden gelen sporcuların başarısına büyük önem verdiler. Bu nedenle Almanya ve Alman sporcular bu olimpiyatlara çok iyi hazırlanmışlardı[86].

Çünkü Alman sporcuların maçlarda kazanacağı şampiyonluklar, Nazi Almanyası'nın gücünü tüm dünyaya gösterecekti. Yarışmalarda elde edilecek başarılarla, 1936 Berlin Olimpiyatları resmi Alman ideolojisinin bir göstergesi olacaktı. Alman sporcuların

başarıları aynı zamanda Alman "üstün kariyerinin" bir işareti olacaktı. Bunun için Alman sporcuların yarışmalardaki başarısına ihtiyaç vardı. Ancak işler Almanya'nın beklediği gibi gitmeyecekti; "Hitler'in istediğini ispat etme çabasının ürünü olan oyunlar 100, 200, 4x100 metredir. Ve uzun atlamada, Amerikalı sporcuların başarısına tanık olmuştur: Alman rakiplerini yenerek dört altın madalya kazanan Jesse Owens[86]. Ünlü olayın gerçekleşmesine sebep olmuştur. İki siyahi Amerikalının atletizmde elde ettiği yüksek başarılardan önce, Hitler'in maçları izlediği stadyumdan ayrılmasıyla meydana gelmiştir[87].

1936 Berlin oyunları bir olayla kutlanmıştır. Bu olay Hitler'in Atletizm yarışlarını takip ettiği stadyumda ABD'den iki sporcu stadyumdan ayrıldığında, başarılarını sindiremediğinde olmuştur. Bu olay çok kez ve bugüne kadar birçok mecrada tartışıldı. Meydana gelen olay Olimpiyat ruhuna aykırı olduğu için eleştirildi. Spor meydanlarında Başarılı sporcular milliyetleri ne olursa olsun alkışlanır ve takdir edilir bu sporda Fair-Play'in bir gereğidir[85].

2.4. Tutum

Latince kökenli "eyleme hazır" anlamına gelen tutum bilimsel olarak ele alınmamaktadır. 19. yüzyıldan bu zamana tutumun ne olduğuna dair birçok tanım yapılmıştır. Ancak tam anlamıyla tutuma dair genel bir bakış sağlanamadı. Tutum için yapılan farklı tanımlar, farklı boyutlarda yönetimi ile ilgilidir[88].

Tutum, bir bireyin nesneler, fikirler, kurumlar, olaylar ve diğer insanlar hakkındaki düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını düzenleyen bir eğilimdir. Bireye aittir; Bireyin duygu, düşünce ve davranışlarında tutarlılık sağlar[89.]

Aynı yazısında Çetin, tutumu şöyle ifade etmektedir; İnsanlar psikolojik olarak kendilerine açık olan her şeye, örneğin fikirler, olaylar, ideoloji, kurumlar ve dinlere karşı bir tutum geliştirebilirler. Bu nedenle kişi sayılamayan bir tutuma sahip olabilir. Tutumların sayısı çok olabilir, ancak sınırsız olamaz. Tutumun ne hakkında olduğu, tutum nesnesi olarak adlandırılır[89].

Tutum, kişinin bir kavrama, duruma veya nesneye yönelik düşüncelerinin, duygularının ve davranışlarının ifade edilmesidir, içtenlikle sürekli bir eğilimdir[90]. Tutum, deneyimlere dayalı olarak düzenlenen ve bireyin ilişkili olduğu tüm nesnelere ve

durumlara tepkisini yönlendiren ve dinamik bir etkiye sahip olan zihinsel ve sinirsel bir hazırlık durumudur[91].

Tutum, bir nesneye veya bireyin karşılaştığı duruma uygun veya uygunsuz bir şekilde tepki verme olarak ifade edilir ve doğrudan gözlemlenemez. Gözlemlenen bazı davranış göstergeleri tarafından tahmin edilen teorik bir değişkendir[92].

Tutum, bireyin benliği veya çevresindeki herhangi bir özne (nesne) veya olay olarak adlandırılabilir. Bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkiye karşı yatkınlıktır. Diğer bir deyişle tutum; Bir bireyin tüm nesnelere gösterdiği tepkiler, onu deneyimlemek, yönlendirmek ve etkilemek yoluyla kazanılabilen zihinsel ve sinirsel davranışsal eğilimlerdir[93].

Allport'un (1967) tutuma karşı bakışı şu şekildedir; deneyim yoluyla düzenlenen durumlara ve nesnelere karşı tutumların bir kişinin tepkileri üzerinde yol gösterici bir etkiye sahip olan zihinsel veya duygusal hazırlık[94]; Tezbaşaran ise belli bir nesneye, duruma, kuruma, konsepte ya da başka kişilere olumlu ya da olumsuz tepki vermeyi öğrenilmiş bir eğilim olarak tanımlamaktadır[95].

2.4.1. Tutum kavramının özellikleri

Tutumların sosyal davranışlarla ilgili olduğu söylenebilir; Çünkü bir kişinin sözlü olarak ifade ettiği tavırlar ile sosyal davranışları arasında bir tutarsızlık varsa, söylendiğinde ne ifade etmek istediğini anlamak zordur[96].

Tutumların bir takım özellikleri vardır ve Wu ’e göre tutumların sahip olduğu özellikler aşağıdaki gibidir;

1) Tutumların kalıcı olma zorunluluğu vardır..
2) Tutumların bir özneye sahip olması gerekir.
3) Tutumların, tutarlı olmaları gerekmektedir.
4) Tutumlar, bir öğrenme sürecinden yola çıkılarak veya geçmiş bir deneyimle kurulur.
5) Tutumların davranışsal bağlantılar içermesi gerekmektedir.
6) Tutumların, bireylerin görüş veya davranış üzerinde farklılıklar göstermesi gerekmektedir.
7) Tutumlar, bireyleri, olayları, davranışları ve durumları değerlendiren öznel yargılardır[97].

2.4.2. Tutum oluşturan ögeler

Tutumlar, aralarında iç tutarlılık olduğu düşünülen, bilişsel, duygusal ve davranışsal öğeler içermektedirler. Bu öğelerin arasında tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Kişinin bir konu hakkındaki bilgileri (zihinsel/bilişsel öğe), o konuya uyumlu bakmasını sağlıyorsa (duygusal öğe), birey o kavrama karşı olumludur[98].

2.4.2.1. Bilişsel Öge

Bilişsel öğe, bir nesne hakkındaki gerçeklerin, genel bilgilerin ve görüşlerin sonucudur. Oluşan değerlendirmelerin olumlu ve olumsuz inançlara dönüşmesidir[99].

Tutumun konusu olan kişiye, duruma, olaya veya nesneye karşı. Bilinen tüm bilgileri, inançları, düşünceleri ve deneyimleri içeren bilişsel bileşen. bir kesitini oluşturur[93].

Bilişsel unsur bireylerin serbest zamana yönelik bilgi, düşünce ve inançları ile ilgilidir[100]. Nesne tutumuna göre edinilen bilgi ve duygular daha sonra bireylerin davranışları da şekillenir. Bu nedenle, bilişsel bileşen oluşumundaki ilk aşamadır[101].

Bilişsel öğe belirli bir nesneyle ilgili bilinen düşünceleri ve inançları içermektedir[102].

2.4.2.2. Duygusal Öge

Kişinin tutum nesnesine yarattığı duygusal tepkileri içerir. Diğer bir deyişle duygusal öğe, tutumun bir kişiden diğerine farklılık gösterdiği hoşlanmama ve sevmeme yönünü ifade eder[103].

Bireylerin sözlü veya fiziksel hareketlerinden ve tutumlarından görülebilen nesne tutumuna yönelik olumlu veya olumsuz tepkisel eğilimleri içerir[104].

Duygusal boyut, bir nesne hakkında sahip olduğumuz duyguları içerir. Örneğin, bir kişi bizimle sigara içerse, sinirlilik veya öfkeye neden olabilir. Bu durum, sigaraya ve sigara içen bireye yönelik tutumun duygusal etkisi boyut oluştur[105].

2.4.2.3. Davranışsal öge

Tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi içerir. Ancak araştırmada bazen tutarlı bir ilişki bulundu, bazen tutum ve davranış arasında tutarsız bir ilişki bulunmuştur[99].

Duyuşsal unsur, bireylerin belirli bir uyarıcılara karşı bir tutum nesnesine yönelik davranışal eğilimleridir (Saygı, 2010). Davranışsal öğe, davranışınızın kendisi değil, davranma eğilimi, tutumun amacına doğru belirli bir şekilde hareket etme niyeti olarak görülebilir[106].

Bu davranışsal eğilimler kelimelerden veya diğer hareketlerden gözlemlenebilir. Bu davranışlar, bireyin söz konusu tutum nesnesiyle doğrudan ilişkili olmayan alışkanlıklarının, normlarının ve tutumlarının da etkisi altındadır. Bu nedenle, davranışsal unsurdan bahsederken, iki tür davranış, yani duygusal ve normatif davranış arasında ayrım yapmak gerekir. Duygusal davranış, tutum nesnesini beğendiğiniz veya beğenmediğiniz durumla ilişkilendirmenin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Normatif davranış, doğru davranışın ne olduğuna dair inançlardır[99].

3.GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla yapılan bu araştırma tarama modeli niteliğindedir. Araştırmada spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören bireylerin tutumları, geliştirilen 'sporda milliyetçilik tutum ölçeği' ile belirlenmeye çalışılmıştır. Tarama modeli "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Olayları değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez[107].

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada örnekleme dayalı olarak milli takım sporcuları, üniversite öğrencilerinden, bireysel ve takım sporu ile uğraşan sporcular yer almıştır. Cinsiyet, yaş, millilik durumu, bölümlere ilişkin bilgiler Tablo da verilmiştir.

Tablo 1: Cinsiyet, Millilik durumu, Bölüm ve Yaş değişkenleri Frekans ve Yüzde Dağılımı

		f	%	Toplam
Cinsiyet	Erkek	364	66.8	545
	Kadın	181	33.2	545
Millilik durumu	Evet	106	19.4	545
	Hayır	439	80.6	455
Bölüm	Beden Eğitimi	250	45.9	545
	Spor Yöneticiliği	165	30.3	545
	Antrenörlük Eğitimi	130	23.9	545
Yaş	17-22	170	31.2	545
	23+	375	68.8	545

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 'Sporda Milliyetçiğe İlişkin Tutum Ölçeği' kullanılmıştır. Veri toplama aracının geliştirildiği süreç, ölçeğin geçerliliği, güvenilirliği ve kullanışlılığı ile ilgili çalışmalar aşağıdaki bölümlerde açıklanmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

'Sporda Milliyetçiliğe İlişkin Tutum Ölçeği' nin geliştirilmesinde konu ile ilgili geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Milliyetçiliğin sınıflandırılmasında birçok araştırmacının önderliğinde üç kurama bölünmüştür. Bunlar sırasıyla; İlkçi Yaklaşım, Modernist Yaklaşım, ve Etno-sembolcü Yaklaşımlar olarak sınıflandırılmıştır. Milliyetçiliğin bu kuramlarına bakılarak spor penceresinden bakılmış ve aynı zamanda sporda milliyetçilik içeriğine bakılarak teorik alt yapı oluşturulmuştur. Elde edilen bilgiler ile ölçek taslağının oluşturulması için aşağıdaki yollar izlenmiştir:

1. Literatür taramasından elde edilen bilgilere dayalı olarak ölçek için madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçek taslağında 100 madde yer almıştır. Oluşturulan ölçek taslağında; spor yönetimi, spor sosyolojisi, eğitim bilimleri gibi alanlarda uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda gözden geçirilerek 56 maddeye inen ölçek ikinci kez uzman görüşlere sunulmuştur.
2. Ölçek taslağında kalan maddeler ile spor bilimleri fakültesinde toplam 300 öğrenciye uygulanmış olup, SPSS programında yapılan çıkarımlara göre yük değerleri düşük çıkan 34 madde 18 e düşürülmüştür.
3. Ölçek maddelerinin tamamının bitmesi ile içindeki sıralama, düzeneğin oluşturulması, ölçek ile ilgili yönergenin yazılması ve en son demografik bilgilerin eklenmesi ile veri toplama aracı hazır hale getirilmiştir.

3.4.1. Geçerlik ve Güvenirlik

Ölçeğin test edilmesi amacı ile Düzce üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden 545 gönüllü öğrenciye ulaşılmıştır ve ölçek uygulanmıştır. Yapılan bu çalışmanın ardından ölçme aracının yapı geçerliliği faktör analizi istatistik yöntemi ile incelenmiştir.

Kapsam geçerliliği aşamasında Davis tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte uzman görüşleri 4 aşamalıdır. Uzman görüşleri; 'madde özelliği temsil ediyor, maddenin biraz düzeltmeye ihtiyacı var, maddenin oldukça düzeltmeye ihtiyacı var ve madde özelliği temsil etmez' biçiminde sıralanmaktadır. Ölçekteki aday madde için tüm uzman formlarındaki ilk iki maddenin toplamı, toplam uzman sayısına bölünerek Kapsam Geçerlilik İndeksleri (KGİ) elde edilir. Eğer KGİ indeksi .80 den büyükse madde kapsam geçerliliği açısından yeterlidir. Düşük KGİ maddeleri ise elemine edilir[108]. Çalışmada alan uzmanlarından 7 öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Söz konusu uzman kişiler alanda çalışıyor olmalarının yanı sıra ölçek geliştirme konusunda deneyimli kişilerden seçilmiştir. Çalışmada, ölçeğin tümü için, KGÖ .66, KGİ değeri ise .84 olarak saptanmıştır. Çalışmada AFA uygulanmıştır. Çalışmada, 56 maddeden oluşan ölçme aracının kaç faktörlü olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla toplanan veriler üzerinde temel bileşenler analizi ve taslak ölçeğin birbirinden bağımsız alt faktörlerini belirlemek için varimax dik döndürme yöntemi uygulanmıştır. Faktör belirlemede; açıklanan varyans oranı, öz değerler çizgi grafiği ile KMO (KaiserMeyer-Olkin) ve Barlett küresellik (Bartlett's Test of Sphericity) testi yapılmıştır.

Tablo 2: KMO ve Bartlett's Test Tablosu

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of	Sampling Adequacy.	,929
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6508,395
	df	153
	Sig.	,000

Bu aşamadan sonra her bir faktöre giren ölçek maddeleri incelenmiş ve alt boyutlar isimlendirilmiştir.

Tablo 3: Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

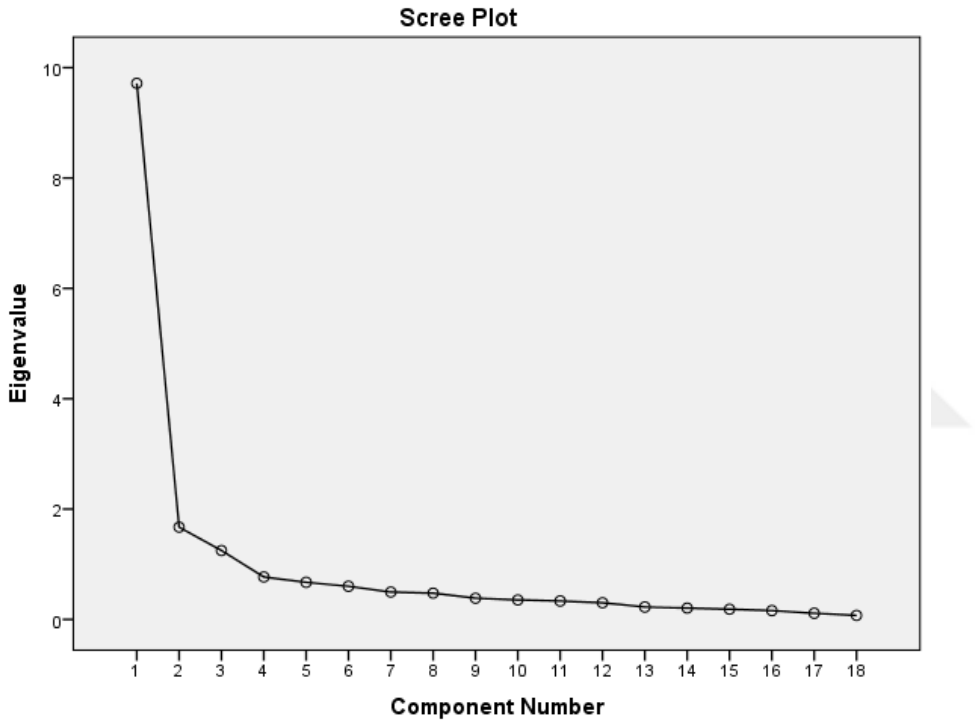
	FAKTÖR I	**Faktör Yükü**
13	Spor medyasında yabancı takıma karşı olumsuz sözler duymak hoşuma gider	,71
16	Yabancı takıma yönelik nefret söylemleri kullanılması hoşuma gider	,65
21	Uluslararası platformda spikerlerin….	,83
29	Ülkede söylenen milliyetçi söylemlerin….	,70
30	Müsabakaya çıktığımda….	,65
35	Takım içerisinde yaşanan….	,75
36	Spor alanında yaşanan…	,68
38	Maç öncesi Türk kimliğime yapılmış….	,81
54	Antrenörümün milliyetinden çok bilgi….	,83
	FAKTÖR II	
9	Tribünlerde kullanılan milliyetçi söylemler beni heyecanlandırır	,62
11	Milli söylemler, sloganlar müsabakaları izleme isteğimi arttırır	,79
15	Milli maçlarda….	,83
27	Milliyetçi tezahüratlar eşliğinde…..	,58
31	Müsabakalarda rakibim hangi ülke…	,75
45	Hakemlerin millet, ırk….	,74
78	Müsabaka sonrası yenilmiş….	,74
	FAKTÖR III	
23	Sporcu olarak bulunduğum maçlarda milliyetçi söylemler duymak beni üzer	,83
24	Milliyetçilik içeren….	,85

Faktör analizi sonucunda 3 faktörlü bir ölçek ortaya çıkmıştır. Maddelerin yük değerlerinin 0,58 ile 0,85 arasında değiştiği gözlenmektedir. Analiz sonunda; yapıcı milliyetçilik boyutunda 9 maddenin açıklandığı varyans oranı %53, coşkulu milliyetçilik boyutunda 7 maddenin açıkladığı varyans oranı %63, menfi milliyetçilik boyutunda ise 2 maddenin açıkladığı varyans oranı %70 olduğu gözükmektedir. Menfi milliyetçilik maddeleri olumsuz olduğundan olumluya çevrilmiştir.

Tablo 4: Faktörlerin Açıkladığı Varyans Oranları

FAKTÖR	AÇIKLADIĞI VARYANS
Menfi Milliyetçilik	53,974
Coşkulu Milliyetçilik	9,296
Yapıcı Milliyetçilik	6,945
TOPLAM	70,215

Ölçeğin Öz Değerler çizgi grafiği incelendiğinde ise üç faktörlü bir ölçek olduğu söylenebilir.

Grafik 1: Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği Öz Değerler Çizgi Grafiği

Ölçek geliştirme çalışmalarının güvenirlik katsayısı hesaplanırken Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmaktadır. Ölçek faktörlerinin güvenirlik katsayıları birinci boyutta .93, ikinci boyutta .92, üçüncü boyutta .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçek güvenirliği ise .94 olarak bulunmuştur. Bulunan bu düzeyler, ölçek güvenirliği için yeterli olmaktadır. Ölçek sonucu elde edilen güvenirlik kat sayıları aşağıdaki tablo da verilmiştir.

Tablo 5: Ölçeğin Faktörlere Göre Cronbach Alpha Değerleri

Faktörler	Cronbach Alpha Değerleri
Menfi Milliyetçilik	.93
Coşkulu Milliyetçilik	.92
Yapıcı Milliyetçilik	.71

Bu değerlere bakıldığında ölçeğin güvenilir bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

3.4.2. Ölçeğin kullanışlılığı

Ölçme aracı olarak kullanılan ölçeğin en önemli özelliklerinden biri kullanışlı olmasıdır. Geliştirilen 'Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği' online olarak araştırmacı tarafından gönüllü olan katılımcılara ulaştırılmıştır. 18 sorudan oluşan ölçeği, katılımcılar zorluk çekmeden 5-10 dakika aralıklarla doldurmuşlardır. Ölçeğin sıklık derecelendirilmesinde beşli Likert tipi derecelendirilme kullanılmıştır. Beşli derecelendirme ölçeğine uygun olarak elde edilen ağırlıklı ortalama puanların derecelendirilmesi ve yorumlanması için 1.00 - 1.79; 1.80 - 2.59; 2.60 - 3.39; 3.40 - 4.19; 4.20 - 5.00 aralıkları kullanılmıştır. Ölçekte alınabilecek en yüksek puan 90, en düşük puan ise 18'dir. Yapıcı milliyetçilik boyutunda alınabilecek en yüksek puan 45, en düşük puan 9, tarafsız milliyetçilik boyutunda alınabilecek en yüksek puan 35, en düşük ise 7 ve en son menfi milliyetçilik boyutunda alınabilecek en yüksek puan 10, en düşük ise 2'dir. Dereceleme biçimi "Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Hiç Katılmıyorum (1)"şeklindedir.

Tablo 6: Ölçeğin Puan Aralıkları

Katılım Düzeyi	Dereceleme
Hiç Katılmıyorum	1.00-1.79
Katılmıyorum	1.80-2.59
Kararsızım	2.60-3.39
Katılıyorum	3.40-4.19
Tamamen Katılıyorum	4.20-5.00

Bu sonuçlara göre 'Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği'nin 3 faktörlü; geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir veri toplama aracı olduğu kabul edilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, araştırma verilerini elde etmek için araştırmacı Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde 2013-2021 eğitim yılı aralığında eğitim gören sporculara uygulama yapılmıştır. Bu süreçte ölçek, araştırmacı tarafından gönüllü sporculara ölçek verilmiş ve 545 adet geri dönüş sağlanmıştır.

3.6. Verilerin Çözümlenmesi

Bu çalışmada ölçekten elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Çıkan bulgular verilerin analizinde parametrik hipotez testlerini kullanabileceğimizi göstermektedir. Bağımsız değişkenlere göre, sporcuların sporda milliyetçilik tutum ölçeği alt boyutları arasındaki fark incelenirken, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

4.BULGULAR

Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarının incelenmesi için yapılan araştırmanın bu bölümünde, alt problemlere göre elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın alt problemi 'Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ne düzeydedir' sorusu oluşturmaktadır. Sporcuların 'Sporda Milliyetçilik' ölçeği alt boyutlarına ilişkin değerlendirmelerinin aritmetik ortalama ve standart sapmaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Sporcuların sporda milliyetçilik tutum ölçeği alt boyutlarına göre tanımlayıcı istatistik sonuçları

Faktörler	N	$\bar{x}$	SS
Menfi Milliyetçilik	545	.40160	3,82
Coşkulu Milliyetçilik	545	.45914	3,45
Yapıcı Milliyetçilik	545	.50640	2,93
Ortalama	545	.23471	3,58

Tablo incelendiğinde, sporcuların menfi milliyetçilik alt boyutunda $\bar{x}$=.401±3.82, coşkulu haklar alt boyutunda $\bar{x}$=.459±3.45, yapıcı milliyetçilik alt boyutunda $\bar{x}$=.506±2.93 ve ölçeğin tamamında $\bar{x}$=.234±3.58 aritmetik ortalamaya ve standart sapmaya sahip oldukları görülmektedir.

Sporcuların sporda milliyetçilik tutum ölçeği 3 boyuttan aldıkları puanlar cinsiyete göre değişmekte midir sorusuna ilişkin bulgular Tablo da verilmiştir.

Tablo 8: Alt boyutların cinsiyet değişkenine göre aldıkları t testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	t	df	p
Menfi Milliyetçilik	Erkek	364	3,80	.416	1.576	.543	.116
	Kadın	181	3,86	.369			
Coşkulu Milliyetçilik	Erkek	364	3,46	.467	.944	.543	.346
	Kadın	181	3,42	.441			
Yapıcı Milliyetçilik	Erkek	364	2,95	.545	1.265	.543	.206
	Kadın	181	2.90	.416			

Sporda milliyetçilik tutum ölçeği menfi milliyetçilik, coşkulu milliyetçilik ve yapıcı milliyetçilik alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında erkek sporcular ve kadın sporcular (t=.171, p>05) açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tabloya bakıldığında erkek sporcu ortalamasının menfi milliyetçilik boyutunda $\bar{x}$=416±3.80, kadın sporcuların ortalamasının ise $\bar{x}$=.369±3.86 olduğu görülmektedir. Coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında erkek sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.467±3.46, kadınların ortalamasına bakıldığında ise bunun $\bar{x}$=.441±3.42 olduğu gözükmektedir. Yapıcı milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında ise erkek sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.545±2.95, kadınların ortalamasının ise $\bar{x}$=.416±2.90 olduğu gözükmektedir.

Tablo 9: Alt boyutların milliyetçilik boyutunun yaş değişkenine göre aldıkları t testi sonuçları

Faktörler	Yaş	N	$\bar{x}$	SS	t	df	p
Menfi Milliyetçilik	17-22	170	3,72	.446	4.142	.543	**.000***
	23+	375	3,87	.370			
Coşkulu Milliyetçilik	17-22	170	3,46	.472	.449	.543	.653
	23+	375	3,44	.453			
Yapıcı Milliyetçilik	17-22	170	2,92	.496	.311	.543	.756
	23+	375	2.94	.511			

p<0.5*

Sporda milliyetçilik tutum ölçeği menfi milliyetçilik, coşkulu milliyetçilik ve yapıcı milliyetçilik alt boyutlarında yaş değişkeni açısından bakıldığında menfi milliyetçilik alt boyutunda (p>05) anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tabloya bakıldığında 17-22 yaş aralığı ortalamasının menfi milliyetçilik boyutunda $\bar{x}$=446±3.72, 23+ ortalamasının ise $\bar{x}$=.370±3.87 olduğu görülmektedir. Coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında 17-22 yaş aralığı sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.472±3.46, 23+ yaş ortalamasına bakıldığında ise bunun $\bar{x}$=.453±3.44 olduğu gözükmektedir. Yapıcı milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında ise 17-22 yaş aralığındaki sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.496±2.92, 23+ yaş ortalamasının ise $\bar{x}$=.511±2.94 olduğu gözükmektedir.

Tablo 10: Menfi milliyetçilik boyutunun bölümlere göre karşılaştırılmasına ilişkin 'One Way ANOVA' sonuçları.

Bölümler	Varyansın Kaynağı	X^2	X^2	N	$\bar{x}$	SS	df	F	p
Beden Eğitimi				250	3,89	.333	2	7,483	**.001***
Spor Yöneticiliği	Gruplar arası	2,358	1,179	165	3,78	.461			
Antrenörlük Eğitimi	Gruplar içi	85,382	.158	130	3,74	.419			
Toplam		87,739		545	3,82	.407			

p<0.5*

Sporda milliyetçilik tutum ölçeği menfi milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında okudukları bölümler değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Tabloda beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.333±3.89, spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin ortalamasının $\bar{x}$=.461±3.78, antrenörlük eğitimi bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.419±3.74 olduğu gözükmektedir.

Tablo 11: Coşkulu milliyetçilik boyutunun bölümlere göre karşılaştırılmasına ilişkin 'One Way ANOVA' sonuçları.

Bölümler	Varyansın Kaynağı	X^2	X^2	N	$\bar{x}$	SS	df	F	p
Beden Eğitimi				250	3,48	.452	2	1,572	.209
Spor Yöneticiliği	Gruplar arası	.611	.331	165	3,43	.428			
Antrenörlük Eğitimi	Gruplar içi	114,019	.210	130	3,40	.504			
Toplam		114,680		545	3,45	.475			

Sporda milliyetçilik tutum ölçeği coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında okudukları bölümler değişkenine göre anlamlı fark bulunamamıştır. Tabloda beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.452±3.48, spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin ortalamasının $\bar{x}$=.428±3.43, antrenörlük eğitimi bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.504±3.40 olduğu gözükmektedir.

Tablo 12: Yapıcı milliyetçilik boyutunun bölümlere göre karşılaştırılmasına ilişkin 'One Way ANOVA' sonuçları.

Bölümler	Varyansın Kaynağı	X^2	X^2	N	$\bar{x}$	SS	df	f	p
Beden Eğitimi				250	2,93	.493	2	.651	.522
Spor Yöneticiliği	Gruplar arası	.334	.167	165	2,90	.481			
Antrenörlük Eğitimi	Gruplar içi	139,168	.257	130	2,96	.560			
Toplam		139,502		545	2,93	.499			

Sporda milliyetçilik tutum ölçeği coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında okudukları bölümler değişkenine göre anlamlı fark bulunamamıştır. Tabloda beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.493±2.93, spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin ortalamasının $\bar{x}$=.481±2.90, antrenörlük eğitimi bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.560±2.96 olduğu gözükmektedir.

Tablo 13: Sporda milliyetçilik tutum ölçeğinden sporcuların millilik durumu değişkenine göre aldıkları t testi sonuçları

Faktörler	Millilik Durumu	N	$\bar{x}$	SS	t	df	p
Menfi Milliyetçilik	Evet	106	3,76	.374	1,644	.543	**.010***
	Hayır	439	3,84	.407			

Coşkulu Milliyetçilik	Evet	106	3,52	.413	1,744	.543	0.82
	Hayır	439	3,43	.468			
Yapıcı Milliyetçilik	Evet	106	2,94	.492	.196	.543	.841
	Hayır	439	2.93	.510			

p<.05*

Sporda milliyetçilik tutum ölçeği milliyetçilik boyutuna bakıldığında sporcuların millilik durumu değişkeni açısından menfi milliyetçilik boyutunda (p<.05) anlamlı fark bulunmaktadır. Tablo da millilik durumu değişkenine evet diyenlerin ortalaması $\bar{x}$ =.374±3.76 hayır diyenlerin ortalaması $\bar{x}$=.407±3,84 olduğu gözükmektedir. Coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında millilik durumu açısından (t=2.29, p>05) anlamlı bir fark bulunamamış ortalaması ise evet diyenlerin $\bar{x}$=.413±3.52 hayır diyenlerin X=468±3.43 olarak bulunmuştur. Yapıcı milliyetçilik alt boyutunda (t=4.25, p>05) anlamlı fark bulunamamıştır. Tablo da gözüktüğü gibi yapıcı milliyetçilik alt boyutunun ortalaması evet diyenlerin $\bar{x}$=.492±2.94, hayır diyenlerin ise $\bar{x}$=.510±2.93 olarak bulunmuştur.

5.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde, sporda milliyetçilik tutum ölçeği geliştirilmesi süreci ve sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarından elde edilen bulgular tartışılarak yorumlanmıştır.

Alan yazın irdelendiğinde sporda milliyetçiliğe ilişkin çalışmalar olmakla birlikte, sporda milliyetçiliğe ilişkin ölçek olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda öncelikle literatür incelenmiş ve benzer ölçekler gözden geçirilmiştir. Sporda milliyetçiliğe ilişkin taslak madde havuzu oluşturularak uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir. Daha sonra veriler toplanarak Açımlayıcı Faktör Analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan işlemler sonucunda geçerlilik, güvenilirlik ve kullanışlılık özellikleri bakımından uygun bir ölçek ortaya çıkmıştır. Geliştirilen ölçek (SMTÖ), daha sonra çeşitli değişkenler açısından da incelemeye tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır.

Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarının incelenmesini amaçlayan bu çalışmaya 364'ü erkek 181'i kadın, 106'sı milli sporcu, 439'u milli olmayan kişiler katılım göstermiştir. Çalışmada toplamda 545 kişi yer almıştır.

Yapılan çalışmada çeşitli değişkenlere ilişkin farklılıklar olup olmadığına bakılmıştır. Bu bağlamda milliyetçiliğe ilişkin tutum düzeyinde cinsiyet değişkenine göre elde edilen sonuçlara bakıldığında erkek sporcu ortalamasının menfi milliyetçilik boyutunda $\bar{x}$.416±3.80, kadın sporcuların ortalamasının ise $\bar{x}$=.369±3.86 olduğu görülmektedir. Coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında erkek sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.467±3.46, kadınların ortalamasına bakıldığında ise bunun $\bar{x}$=.441±3.42 olduğu gözükmektedir. Yapıcı milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında ise erkek sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.554±2.95, kadınların ortalamasının ise $\bar{x}$=.416±2.90 olduğu gözükmektedir. P değerine bakıldığında menfi milliyetçilik alt boyutunda .116, coşkulu milliyetçilik alt boyutunda .346, yapıcı alt boyutunda ise .206 olduğu görülmektedir. Çıkan istatistik sonuçlarına göre, boyutlar bağlamında cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Gerek sporun gerek milliyetçiliğin içinde cinsiyet konusu en önemli tartışma konularından biridir.

Cinsiyet kavramının sadece biyolojik farklılıklar ile şekillenmemesi, geçmişten günümüze kadar kültürel ögelerin de cinsiyeti şekillendirmede önemli bir rol oynadığını söylemek yerinde olacaktır[109]. Bunun tam tersini iddia eden Firestone'a göre cinsiyetler arasındaki eşitsiz bölünme, sıradan insanların gördüğü gibi 'doğal' olabilir. Fireston çalışmasında şunları ifade etmektedir; 'ekonomik sınıfların tam aksine cinsel sınıf farklılığı doğrudan biyolojik bir gerçeklikten doğmuştur. Erkek ve kadın doğuştan farklı yaratılmış, eşit haklara sahip olmamıştır'[110].

Geçmişten günümüze kadar spor mecrasında cinsiyetçi yaklaşımlar milliyetçilik ile de birleşince tezahüratlar, sloganlar gibi durumlar özellikle kadın açısından oldukça dile getirilmektedir. Tanıl Bora bu durumu şöyle özetlemektedir: 'milliyetçi söylem, kadın-özneden doğru ve kadın-özne varsayarak konuşmaz; kadınlar hakkında, kadınlara hitaben, erkek-biz 'den konuşur'[111].

Milliyetçilik alanında toplumsal cinsiyetin göz ardı edildiği açıkça gözükmekte ve özellikle kadın hareketlerinin yükselişe geçtiği, ucunun 1970-1980'li yıllara dayandığı günden itibaren daha çok görünür hâle gelmiştir. Nitekim kadın hareketlerinin yaşadığı dönüşümün de etkili olduğu bu süreçte, kadınların milliyetçiliğin bir parçası olduğu kadar milliyetçi pratik ve söylemlerin de taşıyıcısı olduğu görüşü hakim olmaya başlamıştır. Her iki kavramın da dönemsel olarak meydana gelen olaylar ve gelişmeler ile birlikte içeriğinin değiştiği de gözlemlenmektedir[112].

Neredeyse Modernist milliyetçilik kuramcılarının birçoğu, özellikle feminist araştırmacılar tarafından, milletler ve milliyetçiliklerin inşa süreçlerini incelerken kadınları görmezden gelmekle eleştirilmişlerdir. Feminist araştırmacılar gözle görülen bu eksiğin ortadan kaybolması için cinsiyet ve millet konusundaki söylemlerin kesişme eğilimlerinin ve bunların birbirleri tarafından kurgulanma biçimlerinin incelenmesi gerektiğini vurgulamışlardır[113].

Berkay'a göre; Feminizm ideolojisi milliyetçilik gibi modern döneme ait bir olgudur. Modern dönemin var olduğu koşullar içerisinde gelişmiştir. Feminist hareketin modern çağın bir tezahürü olması tesadüf değildir. Bu dönem, kadınların eğitim ve istihdam olanaklarının değişmesiyle birlikte kadınların vizyonlarının gelişmesine neden olmuştur[114].

Nira Yuval-Davis, milliyetçi ideolojilerin yeniden üretilmesinde entelektüellerin rolünü vurgulayan pek çok milliyetçilik teorisyeninin, ulusları biyolojik, kültürel ve sembolik olarak yeniden üretenlerin entelijansiya değil, kadınlar olduğunu ileri sürmüştür[115].

Avcil'de bu durumu şu şekilde özetlemiştir; Milliyetçiliğin tarihsel süreç içindeki dönüşümü ve kadınların bu dönüşüme katılımı esasen yaratılmış bir durumdur. Kadın bedeni milletin hayatta kalması, başarısı ve aidiyeti için en önemli araç olarak inşa edilmiştir ve kadın bu hayali rollerin taşıyıcısıdır. Kadınların milliyetçi projelere katılımı ve yeni kadınlık türleri vizyonu üzerinde durulan ana temalardan bazılarıdır. Kadınların savaş ve barış zamanlarında iyi anne ve iyi eş rollerinin yanı sıra vatan ve toprakla olan birlikteliği, milliyetçi projelerin sürekliliğini sağlamıştır[112].

Cinsiyet üzerinden yapılan ayrımcılığın oluşmasında toplumsal cinsiyet kalıpları büyük rol oynadığı söylenebilir. Bu doğrultuda, medya ise toplumsal cinsiyet kalıplarının oluşmasında, kullandığı stereotip (kalıp yargı) imajlar cinsiyete dayalı ayrımcılığın yeniden üretilmesi ve sürdürülmesine vurgu yapan ideolojiye hizmet etmektedir vurgusu yapılabilir[116].

Bilindiği üzere, sporun en önemli öznelerinden biri de taraftarlardır. Özellikle futbol gibi seyircisi çok olan bir alanın cinsiyetlendirilmiş bir alan olması taraftarlığı da etkilemiştir. Futbol taraftarlığı da erkeklerin hakimiyetine girmiş bir alan olarak kabul görmektedir. Bu sebeple taraftarlık ve futbol konulu bilimsel araştırmaların çoğunun odak noktasını erkek taraftar oluşturmuştur[117].

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sadece milliyetçilik ideolojisinin içerisinde değil özellikle spor alanında kendini çok net göstermektedir. Gerek tribünlerde gerek saha içinde ya da sıkça izlediğimiz ve okuduğumuz medyada bunlara rastlamamak neredeyse mümkün değil.

Çalışmada, cinsiyet değişkeninde boyutlar açısından farklılık görülmemesi, hepsinin öğrenci ve aynı kurumda eğitim alıyor olmasından da kaynaklanmış olabilir.

Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarının araştırıldığı bu çalışmada yaş değişkenine bakıldığında menfi milliyetçilik alt boyutunda 17-22 yaş arası sporcuların ortalaması $\bar{x}$=.446±3.72, p değeri ise p=0,00 (p<0,05) bulunarak menfi milliyetçilik alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. 23+ yaş değişkeninde menfi

milliyetçilik ortalaması $\bar{x}$=.370±3.87 olduğu görülmektedir. Coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında 17-22 yaş arası sporcuların ortalamasın $\bar{x}$=.472±3.46, 23+ yaş kategorisinde $\bar{x}$=.453±3.44 P değeri (p>0,05) .653 bulunarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmaktadır. Yapıcı milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında 17-22 yaş arası sporcuların ortalamasın $\bar{x}$=.496±2.92, 23+ yaş üstü sporcuların ortalaması ise $\bar{x}$=.511±2.94 olarak bulunmuştur. P değerinin (p>0,05) .756 bulunmasıyla anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Bu çalışma sonucunda, 17-22 yaş aralığındaki gençlerin daha az milliyetçi olduğu yönündedir. Sporcuların sporda milliyetçilik tutum ölçeğinde yaş değişkenine göre bakıldığında menfi milliyetçilik alt boyutunda 23+ yaş kategorisinin daha milliyetçi olduğunu kanısına varılmıştır. Test sonuçlarına bakıldığında 23+ değeri 17-22 yaş aralığındakilere göre menfi milliyetçilik boyutunda aritmetik ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Menfi milliyetçilik alt boyutu olumsuz maddelerden oluşmakta ve yüksek çıkmasının olumsuz değerlendirilmesini gerektirmektedir. 17 -22 yaş aralığındaki gençlerin yaklaşık olarak 2000 yılı sonrası doğduğu söylenebilir. Bu nesil bilindiği üzere Z kuşağı olarak isimlendirilmektedir. Z kuşağı 2000 ve sonrasında doğmuş kişiler için kullanılan bir ifadedir[118]. Z kuşağını diğer kuşaklardan ayıran en önemli özelliği dijital yüksek teknolojinin yaygın olarak kullanıldığı bir zaman diliminde hayata gözlerini açmalarıdır[119].

Teknolojinin zaman içinde yaygınlaşması ve insanların ihtiyaç, istek ve isteklerinin değişmesi sonucunda yaşam tarzlarında büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Sarıtaş ve Barutçu bu durumu şu şekilde özetlemektedir; her bir yaş grubunun; ortak mekân, ortak inanç ve yaşayış biçimi ile oluşan kendine özgü karakteristik yapısı oluşmuş olup, bu yapı kuşak kavramı ile tanımlanmıştır[120].

Sosyal, ekonomik, teknolojik ve politik değişiklikler; zamanı ve toplumları etkiler, insanların değerlerini, tutum ve davranışlarını, yaşam tarzlarını ve algılarını değiştirir. Böylelikle bu değişimler sonucunda oluşan zaman dilimlerinde yaşayan insanları temsil eden nesil boşlukları oluşur. Farklı kuşaklardan gelmeleri nedeniyle bireyler arasında bazı anlaşmazlıklar, algı farklılıkları ve çatışmalar yaşanabilir. Algı değişmeleri ve farklı istek arzularının altında yatan farklı sebepler olabilir[121]. Seymen genç kesimin çoğunlukla; faydacı, gerçekçi ve yaratıcı özelliklere sahip olduğunu vurgulamaktadır[122].

Örneğin, Z kuşağındaki gençler önceki kuşaklara nazaran kendilerinden farklı insanlara karşı daha anlayışlı davrandıkları söylenebilir. Bugünün gençleri arasında farklı ırk ve farklı milletlerin evlilikleri daha yaygın hale gelmiştir. Daha fazla kabul görmelerine rağmen, küresel sorunların daha az farkındalar. Z kuşağı toplum veya ideolojileri hakkında daha az tartışmakta, diğer insanlara daha az güvenir ve bireysel dünyalarında daha izole yaşamaktalar[123]. Günümüz gençlerinin birçok işte faydacılık aradığı gözlemlenmektedir. 'Bu bilgi benim ne işime yarayacak?', 'Bunu nerede kullanabilirim?' gibi ve bunlara benzeyen soru kalıpları gençlerin günümüzde her alanda sıkça kullandığı yöntemdir. Bu ve benzeri açıklamalardan da yola çıkarak menfi milliyetçilik boyutunda farklılık olduğu, diğer boyutlarda ise farklılık görülmemesinin doğal olduğu vurgulanabilir.

Menfi milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.333±3.89, spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin ortalamasının $\bar{x}$=.461±3.78, antrenörlük eğitimi bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının ise $\bar{x}$=.419±3.74, olduğu gözükmektedir. P değeri (p<0,05) .001 bulunarak menfi milliyetçilik alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının X=.452±3.48, spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin ortalamasının $\bar{x}$=.428±3.43, antrenörlük eğitimi bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının ise $\bar{x}$=.504±3.40 olduğu gözükmektedir. P değerinin(p>0,05) .209 bulunduğu ve anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yapıcı milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının $\bar{x}$=.493±2.93, spor yöneticiliği okuyan öğrencilerin ortalamasının $\bar{x}$=.481±2.90, antrenörlük eğitimi bölümünde okuyan sporcuların ortalamasının ise $\bar{x}$=.560±2.96 olduğu gözükmektedir. P değerinin(p>0,05) .322 bulunduğu ve anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Ölçeğin 'menfi milliyetçilik' alt boyutunun maddelerine bakıldığında sporcuların bir kısmının spor medyasında çıkan olumsuz ve aşırı milliyetçi söylemlerden rahatsız oldukları görülmektedir.

Çoban 'Medyanın Milliyetçi Söylemi: Medya, "Öteki" ve Şiddet' adlı çalışmasında medya için şunları söylemektedir; Medya; sunduğu haber, dizi, film, reklam gibi çeşitli

iletilerle ırkçılık, milliyetçilik ve ayrımcılığa dayalı şiddet ve nefret söylemlerinin (hatta belki eylemlerinin) toplum tarafından kabul edilir olmasında önemli bir rol oynar. Medya, ırkçılığı ve milliyetçiliği kullanarak nefret söylemlerinin şiddete dönüşmesine sebep olur ve bunun sonucunda toplumunda kullanmaya başladığı "klişeler" aracılığıyla "öteki"lerin tanımlandığı bir düzene aracılık eder. Klişeler de basmakalıp değer yargıları toplumun bilincine yerleşerek "bizden olmayan"ların "biz"e her yönüyle bir tehdit olarak kabul edilmesine sebebiyet verir. Böylelikle kişiler kendi taraflarına ulaşacak her türlü tehlike ihtimaline karşı medyada inşa edilmiş egemen söylemlere daha da bağımlı hale gelebilirler[124].

Sporun sosyal bir olgu olarak gelişmesinde medyanın rolü küçümsenmeyecek kadar çoktur[125].Spor medyasının kitleler üzerinde büyük sosyolojik ve psikolojik birçok etkisi bulunmaktadır. Spor medyası, toplumu hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilen bir güç konumunda olmaktadır[126]. Medya, farklı kültürlerin birbirini tanımasına da önemli derecede katkıda bulunmaktadır[19].

Adorno, Otoriteryen Kişilik Üzerine-Niteliksel İdeoloji İncelemeleri (2003) kitabında şu şekilde ifade etmektedir; Medya, milliyetçilik, ırkçılık ve ayrımcılık konusunda ürettiği ayrımcı iletilerle toplumların düşünme biçimleri üzerinde hakimiyet kurmaktadır[127].

Milliyetçi, ırkçı temelli ya da ayrılıkçı politikaların gündeme gelmesinde en önemli vasıta; kişilerin gündelik vakit harcadığı, enformasyon ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı medyadır. Medya; haber, dizi, film, reklam vs. şeklindeki iletileriyle ırkçılığa dair mesajlar vermektedir. Özellikle reklam medyasının son yıllarda ırkçılık ve milliyetçilik politikalarının kök saldığı bir mecra haline gelmiştir[128].

Gürkan ve Şişman'ın, Etik Düzlem Çerçevesinde Spor Medyası isimli çalışmasında, 'medya metinlerinin oluşma aşamasında medya çalışanlarının etik kurallara uyma gerekliliği, örnek bir uluslararası maçın üzerinden gidilerek ele alınmış ve bu bağlamda spor medyasında kullanılan dilin, rakip taraftarlar arasında gerginliği arttırarak, şiddeti körükleyip yaygınlaştırabildiği ve ölüm dahi olsa bununla sonuçlanabilecek olaylara zemin hazırlayabildiği görülmektedir' vurgusu yapılmaktadır[129].

Bütün bu çalışmalara bakıldığına spor medyası, gazete, dergiler veya televizyonlardaki aşırı milliyetçi, ırkçı, olumsuz sözler duymak izleyen kişileri olumsuz yönde

etkilemektedir. Bu söylemler devam ettikçe, bu tarz olayların çözüme kavuşturulmasının da hayli güçleştiği söylenebilir.

Sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumları ölçeğinde alınan sonuçlara bakıldığında demografik bilgilerden olan millilik durumu ile ilgili anlamlı farklılık bulunmuştur. Menfi milliyetçilik alt boyutunda anlamlı fark bulunurken coşkulu milliyetçilik alt boyutu ile yapıcı milliyetçilik alt boyutunda anlamlı farklılık çıkmamıştır. Millilik durumu değişkenine evet diyenlerin ortalaması $\bar{x}$=.374±3.76, hayır diyenlerin ortalaması $\bar{x}$=.407±3,84 olduğu gözükmektedir. Coşkulu milliyetçilik alt boyutuna bakıldığında millilik durumu açısından (t=1.74, p>05) anlamlı bir fark bulunamamış ortalaması ise evet diyenlerin $\bar{x}$=.413±3.52, hayır diyenlerin ortalaması $\bar{x}$=468±3.43 olarak bulunmuştur. Yapıcı milliyetçilik alt boyutunda (t=.196, p>05) anlamlı fark bulunamamıştır. Tablo da gözüktüğü gibi yapıcı milliyetçilik alt boyutunun ortalaması evet diyenlerin $\bar{x}$=.492±2.94, hayır diyenlerin ise $\bar{x}$=.510±2.93 olarak bulunmuştur.

Çalışmada millilik durumu değişkenine bakıldığında menfi milliyetçiğe ilişkin ölçek maddelerine verilen cevaplarda, milli sporcuların daha az milliyetçi olduğu, milli olmayan sporcuların ise daha fazla milliyetçi olduğu yönündedir. Bu durum menfi, başka bir deyişle arzu edilmeyen boyutta kendini göstermektedir.

Milli sporcuların menfi milliyetçilik alt boyutunda daha az milliyetçi çıkmasının en önemli sebeplerinden biri uluslararası yarışmalarda farklı milletlerden sporcularla bir araya gelmesi olarak değerlendirilebilir. Sporcular maçların kazanılması veya kaybedilmesi sonucunda marş, bayrak, ulus gibi milli sembollere daha fazla duyarlıdır. Yurtdışına fazla çıkmaları farklı milletleri daha iyi tanımalarına fırsat tanımaktadır. Bu da maçların saygı, sevgi ve fair-play çerçevesinde yapılmasını sağlarken aynı anda milli sporcularda aşırı ulusçuluk anlayışının daha az olabileceğini düşündürmektedir.

Barış ve dostluk çerçevesinde biçimlenen spor sıklıkla çeşitli toplumsal eşitsizlik biçimlerini aynı anda hem tetikleyecek hem de yansıtacak şekilde düzenlenebilir. Bunun nedeni sporun çeşitli ayrım biçimlerinin üretilmesiyle ilişkilendirilmesi ideolojik bakımdan temel iktidar yapılarının silindiği ve kapatıldığı bir genel değer ve performans standardı olarak çalışmasından kaynaklanmaktadır. Sporun oynandığı bu ideolojik rol ulusçu duyarlılığın yaratılmasında çok önemli bir etken olarak yer almaktadır.

Ulusçuluğa yönelik uzlaşımsal eleştiri ulus imgesinin farklılık ve bölünmeden ibaret bir bünyeden hayali bir birlik oluşturularak nasıl biçimlendirildiğini de göstermektedir[130]. Olimpiyatlar, dünya şampiyonaları bu sebeple milli semboller sağlar. Uluslararası yarışmalarda kazananın milli marşının yorumlanması eşliğinde ulusal bayrağın çekilmesi ve madalya töreninin yapılması tesadüf değildir. Çoğu bireysel sporcular tarafından elde edilen bu başarılar, milletin sembolü haline gelmiştir. Örneğin Güney Kore'de uluslararası sporlar, ulusun gelişimi ve milliyetçiliğin ileri gitmesinde kullanılmıştır[131].

Talimciler'e göre, uluslararası maçlar Türk milleti için bir ölüm kalım meselesi haline gelebilmektedir. Dünya çapında farklı milliyetçilik türlerinin ifadesi olarak kabul edilen futbol, onlarla aramızdaki ayrımı milliyetçi bir şekilde doğal / masum bir görünümle yansıtabiliyor. Farklı ülkelerle yapılan milli futbol maçları ve kulüp takımı müsabakaları milliyetçiliğin önemli ifade araçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle uluslararası maçlarda yerel ve bölgesel çatışmalar yaratan futbol, biz/öteki imajını net bir şekilde ortaya koymakta; ulusal bir tutum oluşturma ve bir benlik kurma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır[132].

Genel olarak spor ve özel olarak futbol, yukarıdaki paragrafta da bahsedildiği üzere devletlerin ideolojik kullanımına uygun bir biçimde onun milliyetçi söylemlerini hayata geçirmelerini sağlayan bir araç olarak kullanılmaktadır. Spor müsabakalarının sonuçları ulusal zaferlere, sporcular da milli kahramanlara dönüştürülmektedir[133].

Sporun içinde görülen milliyetçiliğin sporcuların performansına da etki ettiği görülmektedir. Taraftarın, hakemlerin, antrenörlerin sporcunun performansına etkisi kadar kendi milletinin de sporcuyu etkilediği birçok müsabakalarda görülmektedir. Fakat bunun hakkında çok az sayıda bilgi mevcuttur.

Maraton gibi dayanıklılık isteyen bir spor branşında performansın milliyete göre değiştiği gözlemlenmektedir. Öyle ki Rus sporcuların ultra koşu ve kros kayağı yarışlarına hakim olduğu gözlemlenmiştir. Bu spor branşına Rus milletinin en iyi olduğu varsayılarak başka ülkelere gösterilmiştir. Bununla birlikte Jamaika'dan sprinterler için de hem doğdukları millet hem de sosyal faktörler sprintteki başarılarıyla ilişkili görülebilir[134].

Sonuç olarak, sporcuların milliyetçiliğe ilişkin tutumlarının incelenmesine yönelik yapılan bu çalışmada, öncelikli olarak geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçek; spor bilimlerinde öğrenim gören sporculara uygulanarak sporcuların menfi milliyetçilik, coşkulu milliyetçilik ve yapıcı milliyetçilik alt boyutlarına yönelik tutumları saptanmıştır.

Genel olarak bakıldığında, sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarının yeterli ve istendik düzeyde olduğu söylenebilir. Bazı değişkenlere bakıldığında ise, menfi milliyetçilik alt boyutunda farklılıklar görülse de, diğer alt boyutlarda farklılıklar görülmemiştir.

6.ÖNERİLER

Yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular ve literatür incelenmesi sonucunda ortaya çıkan sonuçlara göre geliştirilen öneriler şu şekildedir;

1- Sporda milliyetçilik tavırlar sergileyenlerin milliyetçilik düzeyleri diğer psikolojik ihtiyaçlar açısından incelenebilir.
2- Menfi milliyetçiliğin ülkeye, sporcuya, antrenöre ve taraftara olan etkisini en minimale indirmek amacıyla çeşitli destek hizmetleri sağlanabilir.
3- Yapılan ölçek çalışması sporun diğer öznelerine de uygulanabilir.
4- Yapılan çalışma nitel çalışma ile desteklenebilir.
5- Çalışmanın araştırma grubu Düzce Üniversitesi ile sınırlı tutulduğu için farklı üniversitelere uygulanabilir.
6- Demografik bilgiler değiştirilerek literatür taraması genişletilebilir.
7- Farklı yaştaki sporculara uygulanarak araştırma çeşitlendirilebilir.
8- Ölçek farklı kültürlere uyarlanarak çeşitli incelemeler yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

1. Koruç Z, Bayar P. Kitle sporu ve spor psikolojisi. Spor ahlakı ve spor felsefesine yeni yaklaşımlar sempozyumu. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1990;115- 118.
2. Aknar M. Türkiye turizminin tanıtımına Formula 1 Türkiye Grand Prixinin etkileri: İstanbul park pistine Formula 1 Türkiye Grand Prixini izlemeye gelen yabancı turistler üzerine bir araştırma. 2009, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 146 sayfa Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Burhan Şener).
3. Karlı İ. Milliyetçilik ekseninde spor/futbol ve politika. Editör: Ekin, Volkan. Türkiye'de Spor ve Medya. İstanbul, Köprü Kitapları. 2014, S: 181-205.
4. Atatürk MK. Söylev ve demeçler. Ankara: 1997;145-337.
5. Alpman C. Eğitim bütünlüğü içinde beden eğitimi ve çağlar boyunca gelişimi. Milli basım evi, Ankara, 1972: p.242.
6. TDK; https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi:16.04.2020).
7. Savaş İ. Spor genel kültürü, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1997; p.372.
8. Şahin HM. Beden eğitimi ve spor sözlüğü. Yedigün Mücellithanesi. İstanbul, 2005;300(70).
9. Yıldırım S. Lisanslı Olarak Takım Sporu ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. 2011, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 141 sayfa, Bolu, (Yrd. Doç. Dr. Gülsen Özcan).
10. Woods BR. (2016). Social issues in sport. 3th. Edition. Illinois: Human kinetics.
11. Yalçın Y. Spor Tatmininin Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi: Antrenör Cinsiyetinin Rolünü Belirlemeye Yönelik Antalya İlinde Bir Uygulama. 2009, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 216 sayfa, Kayseri, (Doç. Dr. Mahmut Özdevecioğlu).
12. Yamen E. Sporda Taraftarlığın Farklı Toplumsal Gruplara Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (Sivas Örneklemi). 1999, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 80 sayfa, Sivas, (Yrd. Doç. Dr. Beytullah Dönmez).
13. Gellner E. (2008): Uluslar ve ulusçuluk. 14nd , Hil Yayınları, İstanbul, (Çev: Ersanlı B, Özdoğan G.G).
14. Şahin M. Beden eğitimi ve spor sözlüğü. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.

15. Dindar İ. Spor ve Medya İlişkisinin Spor Bilimleri Öğrencileri Üzerinde Etkileri. 2019, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 102 sayfa, İstanbul, (Dr. Öğr. Üyesi M. Lale Güler).
16. Yetim A. Sporun Sosyal görünümü. Gazi beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi, 2000;1:63-72.
17. Erkal M. Sosyolojik açıdan spor. Der yayınları. 3nd Ankara, 1986.
18. Güven Ö. Türklerde Spor Kültürü. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. Ankara, 1992;(57):1.
19. Dever A. Spor sosyolojisi tarihsel ve güncel boyutlarıyla spor ve toplum. İstanbul: Başlık Yayın Grubu, 2010;2.
20. Toros K. Türkiye Cumhuriyeti spor tarihi. 2015;10
21. Kurtiç N. Futbol Seyircisini Saldırganlığa İten Psiko-Sosyal Nedenler(Sakarya İl Örneği). 2006, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 86 sayfa, Sakarya, (Doç, Dr. Remzi Altunışık).
22. Günönü G. 2012 Londra Olimpiyatlarının Medyaya Yansıması. 2015, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 81 sayfa, Ankara, (Prof. Dr. Ahmet Azmi Yetim).
23. Karakuş S, Küçük V. Eğitim bütünlüğü içerisinde orta dereceli okullarda beden eğitimi ve spor etkinlikleri. Sosyal Bilimler Dergisi, 1999;1.
24. Ağaoğlu YS, Taşmektepligil MY, Bayrak M. Dünyada ve Türkiye'de serbest zaman kavramının tarihsel gelişimi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2005;2(11):1-10
25. Kaçay Z, Soyer F. Coubertin'i olimpizme götüren nedenler üzerine bir inceleme. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2020;1(2):89-97.
26. İmamoğlu O, Türkmen M, Taşmektepligil MY. Türk kültüründe spor. 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 1997;10(1):139-140
27. Gültekin M, Uzun R, Çebi M. Türk kültürlerindeki geleneksel oyunlar ve sporlara yüzeysel bir bakış. 2018;13(26):655-671
28. Turan Ş. Türk kültür tarihi. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 2010;136
29. Günay N. Atatürk döneminde Türkiye'de beden eğitiminin gelişimi ve gazi beden terbiyesi bölümü. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Atam Dergisi, 2013;29(85):75-76.
30. Gümüş A. (1990). Kırkpınar Güreşleri. GSGM Yayını, Ankara,.

31. Soyer F. Osmanlı devletinde(1839-1908 tanzimat dönemi) beden eğitimi ve spor alanındaki kurumsal yapılanmalar ve okul programlarındaki yeri ve konusunda bir inceleme. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2004;24,(1): 209-225
32. Günay M. Türkiye'de spor cemiyetlerinin kuruluşu ve bu cemiyetlerin etnik amaçlarla kullanılması. International Jaurnal of Science Culture and Sport. 2005;4(1):383-393
33. Tüfek SS. Cumhuriyet Döneminde Spor (1923 - 1938). 2019, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 177 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Bülent Bakar).
34. Türkel Ç. İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyete Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. 2010, Kayseri Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 142 sayfa, Kayseri, (Yrd. Doç. Dr. Yusuf Can).
35. Mutlu M. Beden terbiyesi ve spor hayatında Selim Sırrı Tarcan (1874-1957). CTAD, 2016;32:583-615.
36. Şimşek F. Popüler Milliyetçilik. 2006, Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 79 sayfa, Ankara, (Doç. Dr. Vedat Bilgin).
37. Altun A. Küreselleşme çağında milliyetçilik ve ulus-devlet. 2016, Hakkari Üniversitesi. International Journal of Academic Value Studies, p.145-160.
38. Calhoun C. (1952). Milliyetçilik. Bilgi Yayınevi. İstanbul, 2012:p.13-175 (Çev: Sütçüoğlu B.).
39. Habermas J. (1997). "Öteki" olmak, "öteki"yle yaşamak siyaset kuramı yazıları. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, (2012). (Çev: Aka İ.) p.144.
40. Gellner E. (2008): Uluslar ve ulusçuluk. 14*nd* , Hil Yayınları, İstanbul, (Çev: Ersanlı B, Özdoğan G.G).
41. Hobsbawm EJ. (1993). 1780'den günümüze milletler ve milliyetçilik "program, mit, gerçeklik. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, (Çev: Akınhay O.). p.24-170.
42. Tüfekçi G. Atatürk milliyetçiliği. 24 Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 1985;1(3):22.
43. Ergil D. (1983). İdeoloji ve Milliyetçilik Turhan Kitapevi Ankara.
44. Hoşgeldi S. Atatürk İlkeleri: Milliyetçilik. 2008, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 188 sayfa, Eskişehir (Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kayıran).
45. Smith DA. Milli kimlik. İletişim Yayıncılık 1994, 1.baskı (Çev: Şener B.)

46. Süleymanoğlu R. Milliyetçilik Kuramları Bağlamında Kürt Milliyetçiliğinin Analizi. 2015,Balıkesir Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 287 sayfa, Balıkesir (Doç. Dr. Fahri Çakı).
47. Kanberoğlu NA. Fransız İhtilali'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne ulusçuluk akımı. International Journal of Social Science, 2012;5(6):288-289.
48. Özkırımlı U. Milliyetçilik kuramları; eleştirel bir bakış. Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2008; p.81-250
49. Turan E. Milliyetçilik teorisinin gelişimi ve Türk milliyetçiliği. Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 2011;1(1): 136-147.
50. William S. Nations, Ethnic Groups, States and Politics: A Preface and an Agenda. Nationalism and Ethnic Politics. 1995;1:3-7.
51. Gökalp E. Milliyetçilik: Kuramsal Bir Değerlendirme. Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi, 2007;7: 279-298.
52. Dinç A. Millet ve Milliyetçiliğin Doğuşu Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. 2002, Ankara Üniversitesi.
53. Korkmaz T. Erken Cumhuriyet Döneminde Farklı Bir Milliyetçilik Anlayışı Olarak Anadoluculuk: Tipoloji ve Kuramlar Bağlamında Bir Değerlendirme. 2014,Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 340 sayfa, Sakarya, (Yrd. Doç. Dr. Köksal Şahin).
54. Altunoğlu M. Millet inşası: özcü, modernist ve etno-sembolcü yaklaşımlar. Sosyal Bilimler Dergisi, 2010;1(26):5
55. Yahşi F. Modernleşme kavramı çerçevesinde Ernest Gellner'in milliyetçilik kuramına bakış. Sosyal Bilimler Dergisi. 2017;6:703
56. Özberk S. Türk Milliyetçiliğinin Tarihsel Gelişim: Milliyetçilik Kuramları Açısından Bir İnceleme. 2019, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 429 sayfa, Hatay, (Prof. Dr. Nizam Önen).
57. Yıldırım E. Modernite ve Milliyetçilik: Modern Milliyetçilik Kuramları Üzerine Çalışma. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2014;6: 23-37.
58. Smith A.D. (2000). Theories of Nationalism: Alternative models of nation formatio, Asian Nationalism, (Ed. Miachael Leifer), London: GBR: Routledge.
59. Aksakal E. Modernist Milliyetçi Kuramlar Işığında Türk Milliyetçiliğine Bakış. Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi. 2015;54:203-222.

60. Akıncı A. Milliyetçilik kuramları. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 2014;15(1):131-149
61. Yanık C, Kara M. Milliyetçiliğe yönelik iki kuramın değerlendirilmesi: modern milliyetçi kuram ve etno-sembolcü milliyetçi yaklaşım Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2016;7:559-582
62. Kaya S. Etno-sembolist kurama bir örnek: Fuat Köprülü'nün etnik köken anlatısı. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi. 2020;12(22): 180-185
63. Yücel Hakkı. Milliyetçiliğin (sınırlı) dünyasından küreselleşmenin (sınır-sız) dünyasına kimlik arayışları/tartışmaları. Kıbrıs Yazıları, 2006;6:3-15
64. Sönmez C. Olimpiyatlardan Günümüze Spor Müsabakalarında Saldırganlığın ve Şiddetin İncelenmesi. 2018, Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 93 sayfa, Mersin, (Doç. Dr. Turhan Toros).
65. Özsoy S, Yıldız K. Türkiye'deki Spor Basınında Nefret Söylemi. International Journal of Social Science Research, 2013
66. Kızar O, Yavuz C. Spordaki milliyetçilik anlayışının şiddete yansıması üzerine derleme çalışması. 2019;14(4):2515-2524
67. Durur E, Bakar H. Futbolda milliyetçilik: 2008 Avrupa futbol şampiyonası haberlerine yönelik söylem analizi. 2016;4(2):782-804
68. Gönenç AY. Futbol Fanatizm ve yazılı basın. İstanbul üniversitesi iletişim fakültesi dergisi, 2006;0(24):25-34.
69. Dever A. Sporda ayrımcılık, milliyetçilik - ırkçılık - toplumsal cinsiyet. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 2020;15(2):79-87.
70. İnal R. Küreselleşme ve spor. Evren Basım Yayın, İstanbul, 2008
71. Ayan S. Şiddet ve fanatizm. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2006;7(2):191-209
72. Köse A. Arslan E Türkiye spor federasyonlarına ait web sayfalarının milliyetçi göstergeler açısından incelenmesi ve diğer ülke federasyonlarıyla karşılaştırılması. Marmara İletişim Dergisi, 2008;13(13):95-116.
73. Hekimci D. Milliyetçilik: Türkiye'de Söylemsel ve Söylemsel Olmayan Pratiklerde Futbol Örneği. 2013, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 106 sayfa, İstanbul, (Doç. Dr. Ferda Keskin).
74. Koçak K. (2015). Milliyetçiliğin Bir Av Sahası: Futbol, http://kafcamus.blogspot.com/2015/10/milliyetciligin-bir-av-sahas-futbol.html

75. Saygın U.A. Futbol ve Milliyetçilik: Türk Milli Takımının Katıldığı Dünya Kupalarının Hürriyet Gazetesi Üzerinden Çözümlenmesi. 2012, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 168 sayfa, Ankara, (Doç. Dr. Gökhan Atılgan).
76. Ulus S. Sporda/futbolda şiddet ve kışkırtılan milliyetçilik. Marmara İletişim Dergisi, 2007;12(12):213-229
77. Kuyucu M. Futbol & medya ilişkisi perspektifinden AEK-GS dostluk maçının Türkiye ve Yunanistan basınında yayınlanan haberleri üzerine bir araştırma. Uluslararası eğitim ve sosyal bilimlerde gelişmeler konferansı, İstanbul, 2008;15-1.
78. Wann, D. L. (1997). Sport psychology. New Jerhericsey: Prentice Hall, Inc.
79. Özsoy S, Yıldız K. Türkiye'deki Spor Basınında Nefret Söylemi. International Journal of Social Science Research, 2013
80. Küçük D.E. Milliyetçilik Söylemi ve medya. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2011;15(2):35-50
81. Tanrıverdi H. Spor ahlakı ve şiddet' The Journal of Academic Social Science Studies Volume 2011;5(8):1071-1093
82. Güngör B. Berlin Olimpiyatları Ekseninde Basınında Türk Sporu. 2009, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 126 sayfa, Ankara (Prof. Dr. İzzet Öztoprak).
83. Tekil N. Atletizm 80/81. İstanbul: Dünya Süper Veb Ofset, 1991
84. TMOK. Olimpik hareket, Gül Matbaası, İstanbul, 1985; p.64-150
85. Şentürk F. Uluslararası İlişkilerde Sporun Etkisi 1936 Berlin Olimpiyatları. 2018, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 115 sayfa, İstanbul, (Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nizar Aslan).
86. As E. İktidar-spor kurumları ilişkileri bağlamında iki dünya savaşı arasında Türkiye cumhuriyeti' nin katıldığı olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2016;12(24):156-204.
87. Mualla Z. Olimpiyat Oyunları ve Türkiye'nin Tanıtılmasındaki Rolü. 1987, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 142 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. İsmet Giritli).
88. Tavşancıl, E. (2006). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara, Nobel Yayın.

89. Çetin İ. (2012) www.tavsiyeediyorum.com kütüphanesinde yayınlanmıştır. (Erişim tarihi: 27.10.2020).
90. Kağıtçıbaşı Ç. (1999). Yeni insan ve insanlar. İmge yayıncılık, İstanbul, 1999;(10) p.463.
91. Allport, GW. (1935). Attitudes. C. Murchison (Ed.), Handbook of Social Psychology Worcester: Clark University Press. p.798-844.
92. Erkuş A. (2003). Psikometri üzerine yazılar. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
93. İnceoğlu, M. Tutum algı iletişim. İyi işler Yayıncılık. *5nd*. İstanbul, 2010.
94. Allport, GW., (1967). Readings in Attitude Theory and Measurement. (Edt. M. Fishbein). Newyork: John Willey & Sons Inc.
95. Tezbaşaran, AA. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. Ankara, Türk psikologlar derneği yayınları.
96. Eiser, JR. (1986). *Social psychology: Attitudes, cognition, and social behaviour*. Cambridge, Cambridgeshire: Cambridge University Press Yayın Dağıtım Ankara.
97. Wu, MH. (2001) The Differences of Attitudes and Behavior: A Case of Bird Watchingin Guan-Du Natural Park. Shih-Hsin University.
98. Çıttır T. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri Öğretmenlik Programlarına İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. 2003, Ankara Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 73 sayfa, Ankara, (Doç. Dr. Halide Sarığlu).
99. Tavşancıl, E. (2006). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara, Nobel Yayın.
100. Ferrari RFR, Baldissera VDA, Lange C, Carreira L. ve Silva, E.S. Attıtude Toward Leisure Among the Community-Dwelling Elderly: An Interface for Health Promotion. Texto Contexto Enferm. 2016;25(4): 1-10.
101. Gökyürek, B. An Analysis of Leisure Attitudes of the Individuals Participating in Dance Activities and the Relationship Between Leisure Attitude and Life Satisfaction. *Internatıonal Journal of Envıronmental & Scıence Educatıon*. 2016;11(10): 3285-3296.
102. Freeadman, JL. Sears, D.O., Carlsmith, J. M. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayınevi, 2010, (Akt: Tavşancıl, E.).

103.Kont A. 11. Sınıf Öğrencilerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Karşı İlgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. 2008, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 111 sayfa, Trabzon, (Prof. Dr. Mesut Çapa).

104.Önal L. Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Boş Zaman Tutumları ile Boş Zaman Aktivitelerine Katılımını Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi. 2017, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 75 sayfa, Erzurum, (Yrd. Doç. Dr. Yunus Öztaşyonar).

105.Sakallı N. Sosyal etkiler kim kimi nasıl etkiler? İmge Yayınevi, Ankara, 2016; p.255.

106.Robbins, SP ve Judge T. Örgütsel davranış. 14nd, Nobel Yayınları, Ankara, 2012. (Çev. Erdem İ.).

107.Rowe D. (1996). Popüler kültürler: rock ve sporda haz politikası. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, (M. Küçük, Çev.).

108.Davis LL. Instrument review: Getting the most from a panel of experts. Applied Nursing Research, 1992;5:194-197.

109.Oakley, A. (1972). Sex, gender and society. London: Temple Smith

110.Firestone, S. Cinselliğin diyalektiği. İstanbul, Payel Yayınevi, 1993;2:249.

111.Bora T. (2005) Analar, bacılar, orospular: Türk milliyetçi- muhafazakâr söyleminde kadın. İstanbul, İletişim Yayınları (Öncü O, Tekelioğlu D.), Şerif Mardin'e Armağan (241-281).

112.Avcil C. Milliyetçiliğin toplumsal cinsiyet ile ilişkine dair kuramsal bir bakış. Mukaddime, 2020;11(2):468-484

113.Çağlayan H. Analar, yoldaşlar, tanrıçalar: Kürt hareketinde kadınlar ve kadın kimliğinin oluşumu. 6nd, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007:p.278.

114.Berktay, F. (1998). Kadın Olmak Yaşamak Yazmak, İstanbul: Pencere Yayınları

115.Yuval DN. (2007) Cinsiyet ve millet, İletişim Yayınları İstanbul, (Çev: Bektaş A.).

116.Kaypakoğlu, S. Medyada cinsiyet stereotipleri toplumsal cinsiyet ve iletişim. Naos yayınları, İstanbul, 2004, p.143.

117.Lenneis, V., & Pfister, G. Gender constructions and negotiations of female football fans. A case study in Denmark. *European Journal for Sport and Society*, 2015;*12*(2):157-185.

118.Senbir H. Z son insan mı? 1nd, Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 2004:p.362.

119.Taş HB, Demirdöğmez M, Küçükoğlu M. Geleceğimiz olan z kuşağının çalışma hayatına muhtemel etkileri. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2017;7(13):1031-1048.

120.Sarıtaş E, Barutçu S. Tüketici davranışlarının analizinde kuşaklar: sosyal medya kullanımı üzerinde bir araştırma. Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies, 2016;3(2):1-15.

121.Mücevher H. Erdem R. X kuşağı akademisyenler ile y kuşağı öğrencilerin birbirlerine karşı algıları. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 2018;9(22):60-74.

122.Seymen AF. Y ve z kuşak insanı özelliklerinin milli eğitim bakanlığı 2014-2019 stratejik programı ve TÜBİTAK vizyon 2023 öngörüleri ile ilişkilendirilmesi. Kent Akademisi, 2017;10(4):467-489.

123.Howard Gardner ve Katie Davis, The App Generation, London: Yale University Press, 2013, p.55-57.

124.Çoban B. (2007). Medyanın milliyetçi söylemi: medya, "öteki" ve şiddet. Http://Www.Academia.Edu (Erişim Tarihi:10.03.2020).

125.Uçar S. Medyanın Sedanter Bayanların Bireysel Spor Yapma Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisi. 2010, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 177 sayfa, Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Sibel Suveren).

126.Dindar İ. Spor ve Medya İlişkisinin Spor Bilimleri Öğrencileri Üzerinde Etkileri. 2019, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 102 sayfa, İstanbul, (Dr. Öğr. Üyesi M. Lale Güler).

127.Adorno T. W. (2003). Otoriteryan kişilik üzerine-niteliksel ideoloji incelemeleri, Om Yayınevi, İstanbul, (Çev: Şahiner D.).

128.Kırık M. Bir Tutum Ve davranış biçimi olarak ırkçılığın pekiştirilmesinde reklamcığın rolü. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2018;4.p. 15-22.

129.Gürkan H, Şişman B. Etik düzlem çerçevesinde spor medyası: Sırbistan Kızılyıldız-Türkiye Galatasaray Basketbol maçı. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2015;14:176-193.

130.Rowe D. (1996). Popüler kültürler: rock ve sporda haz politikası. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, (M. Küçük, Çev.).

131.Wagner, E. A. (1989) *Sport in Asia and Africa*, Westport, CT: Greenwood Press, Inc.

132. Talimciler A. (2014). Türkiye'de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi. Bağlam Yayınları, İstanbul.
133. Sen H. Futbolun değişen yapısı üzerine sosyolojik bir analiz. Sosyal Bilimler Dergisi 2013;6(1).
134. Irving, R.; Charlton, V.; Morrison, E.; Facey, A.; Buchanan, O. Demographic characteristics of world class Jamaican sprinters. *Sci. World J.* 2013
135. Karaman MA. Fransız ihtilali'nin osmanlı imparatorluğuna etkileri. Sosyal Bilimler Dergisi, 2018;44:62-79.

8.EKLER

EK-1 Etik Kurul

Evrak Tarih ve Sayısı: 05.01.2021-621

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Sayı : E-78187535-300-621
Konu : Etik Kurul Karar Bildirim

05.01.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE

Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Ortak Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şevval DAĞGÜL'ün, **"Sporcuların Sporda Milliyetçiliğe İlişkin Tutumlarının İncelenmesi"** başlıklı yüksek lisans tez konusu ile ekte yer alan anket ölçeği Etik Kurulumuzca incelenmiş olup ilgili çalışmanın, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olmak koşulu ile uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna dair Kurulumuzca alınan 17.12.2020 tarihli ve 2020/251 Karar sayılı karar ekte gönderilmekte olup anılan kararın Şevval DAĞGÜL'e tebliğ edilmesi hususunda;
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Metin POLAT
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu
Birim Sorumlusu

Ek:17.12.2020 tarihli ve 2020/260 Karar sayılı karar

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :*BE6L598PU* Pin Kodu :82412
Belge Takip Adresi : https://ebys.duzce.edu.tr/envision-Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BE6L598PU

Adres:Konuralp Yerleşkesi 81620 Merkez/DÜZCE
Telefon:0380 542 11 00 Faks:(0 380) 542 11 03
e-Posta:gensek@duzce.edu.tr Web:www.duzce.edu.tr
Kep Adresi:duzceuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Büşra Semercioğlu
Unvanı: Memur

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzanlamıştır.

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	KARAR TARİHİ
17	2020/260	17.12.2020

KARAR NO: 2020/260

Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Ortak Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şevval DAĞGÜL'ün, **"Sporcuların Sporda Milliyetçiliğe İlişkin Tutumlarının İncelenmesi"** başlıklı yüksek lisans tez konusu ile ekte yer alan anket ölçeği Etik Kurulumuzca incelenmiş olup ilgili çalışmanın, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olmak koşulu ile uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna;

Oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.
18.12.2020

Etik K[redacted]orumlusu

EK 2: Katılımcı Bilgileri Anket

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, sporcuların sporda milliyetçiliğe ilişkin tutumlarını saptamak amacıyla yapılmaktadır. Sizden istenilen bilgiler tamamıyla bu amaç için kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Ölçekteki maddelere tarafsız, samimi ve eksiksiz cevaplar vereceğinize inanıyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Şevval DAĞGÜL

Düzce Üniversitesi

Beden Eğitimi Anabilim Dalı

Cinsiyetiniz: Erkek( )

Kadın( )

Yaşınız: 17-21( )

23+ ( )

Bölümünüz: Beden Eğitimi ve Öğretmenlik ( )

Spor Yöneticiliği ( )

Antrenörlük Eğitimi ( )

Millilik Durumu: Evet ( ) Hayır ( )

Sporda Milliyetçilik Tutum Ölçeği

MADDE	**Bu ölçekte toplam 18 madde bulunmaktadır. Cevaplama süresi yaklaşık 7 dakikadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra sayfa üzerinde ayrılan yere katılım düzeyinize uygun seçeneği işaretleyiniz. Lütfen işaretsiz ifade bırakmayınız** **Tutum İfadeleri**	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Spor medyasında yabancı rakibe karşı olumsuz sözler duymak hoşuma gider					
2	Yabancı takımlara …..					
3	Uluslararası platformda spikerlerin, yazarların kullandığı milliyetçi söylemler hoşuma gider					
4	Ülkede söylenen					
5	Müsabakaya çıktığımda, rakibime karşı ırkçı düşünceler beslerim					
6	Takım içerisinde yaşanan ….					
7	Spor alanında yaşanan ırkçı tutumlar beni üzmez					
8	Maç öncesi…..					
9	Antrenörümün bilgi….					
10	Tribünlerde kullanılan milliyetçi söylemler beni heyecanlandırır					
11	Milli söylemler…..					
12	Milli maçlarda kullanılan milliyetçi söylemler kulağıma hoş geliyor					
13	Milliyetçi tezahüratlar eşliğinde …..					
14	Müsabakalarda rakibim hangi ülke….					
15	Hakemlerin millet, ırk, ülke gözetmeksizin tarafsız davranması beni mutlu eder					
16	Sporcu olarak bulunduğum….					
17	Aşırı milliyetçilik….					
18	Müsabaka sonrası….					

9.ÖZGEÇMİŞ

[redacted]yılında [redacted]' da doğdu. İlköğretimini Esmahanım ilkokulunda tamamladı. Ortaöğretimini A.K.V Kuzuluk Topçu Sırtı ortaokulunda tamamladı. Lise öğrenimini Gölyaka Anadolu Lisesinde tamamladı. 2014 yılında Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ni kazandı ve lisans eğitimini Beden Eğitimi ve Öğretmenlik bölümünde tamamladı. Mezun olduğu sene 2018 tarihinde aynı yıl Düzce Üniversitesi'nde Yüksek Lisans kazandı. 08.10.2018 tarihinde Çilek Spor Akademisi'nde Zumba eğitmeni olarak çalışmaya başladı ve halen çalışmaya devam etmektedir.